

Guillaume Henri Dufour

J. J. Langendorf

Εκκ.1 Λιθογραφία του G.H. Dufour, 1848
Plt.1 Lithograph of G. H. Dufour
Fig.1 Lithographie de G.H. Dufour, 1848

Ο Guillaume Henri Dufour υπήρξε στρατιωτικός, αρχιστράτηγος ενός εθνικού στρατεύματος, μηχανικός, χαρτογράφος, μαθηματικός, αστρονόμος, φυσικός, σχεδιαστής, πολιτικός, διπλωμάτης, ιστορικός, παιδαγωγός, οικονομολόγος που διαχειρίστηκε με σύνεση την περιουσία του, πατέρας μιας πολυάριθμης οικογένειας, πιστός φίλος και αφήνω πολλά...

Υπάρχουν μερικές ιδιαιτερότητες στη ζωή του εκ Γενεύης G.H. Dufour: εν πρώτοις το ότι δεν γεννήθηκε στη Γενεύη, ούτε καν στην Ελβετία, αλλά στην Constance της Αυστριακής αυτοκρατορίας, όπου οι γονείς του είχαν καταφύγει ως πρόσφυγες εξαιτίας πολιτικών ζητημάτων. Επιστρέφοντας στη Γενεύη, θα γίνει Γάλλος, όταν ο στρατός του Διευθυντηρίου θα κατακτήσει τη Γενεύη, καθιστώντας την έδρα της Επαρχίας του Lemau.

Στο Κολλέγιο (Λύκειο) αποδεικνύεται άτακτος και αφηρημένος μαθητής, ενώ η αλλαγή της υπηκοότητάς του δεν φαίνεται να τον επηρεάζει. Του λοιπού αισθάνεται Γάλλος. Χωρίς την παραμικρή συναισθηματική δυσκολία, μεταβαίνει στο Παρίσι για να ακολουθήσει τις σπουδές του στην εκεί Πολυτεχνική Σχολή, όπου θα εισαχθεί στα τέλη του 1807, 140ος στους 144, για να αποφοιτήσει πέμπτος δύο χρόνια αργότερα. Αυτό θα του δώσει τη δυνατότητα να επιλέξει το Σώμα όπου επιθυμεί να υπηρετήσει, στην περίπτωση του το Μηχανικό. Έχει πολύ διαφημιστεί το γεγονός ότι ο Dufour υπήρξε απόφοιτος της Πολυτεχνικής Σχολής, αποφεύγοντας συστηματικά να αναφερθεί ότι, εκείνη την εποχή, το επίπεδο των εκεί σπουδών ήταν μέτριο.

Επόμενο στάδιο: η Σχολή Εφαρμογών του Μηχανικού στο Metz (της Αλσατίας), διαδόχου της περίφημης βασιλικής Σχολής του Μηχανικού της Mézières. Εκεί ο νεαρός θα αναπτύξει πραγματικά τις ικανότητές του. «Μόνον ανάμεσα στα κανόνια αισθάνομαι πραγματικά άνδρας» θα πει κάποια μέρα. Αυτό που θα προτιμά πάνω απ' όλα θα είναι ο συνδυασμός των θετικών επιστημών με την εφαρμογή των υψηλών μαθηματικών στα σαφή δεδομένα της οχρωματικής. Σε κάθε περίπτωση, η εκεί θητεία του αποφέρει καρπούς, αφού, αυτή τη φορά αποφοιτά τρίτος στη σειρά από τη Σχολή και πρώτος στην ειδικότητα του Μηχανικού.

Ακολουθεί η αναχώρηση για την Κέρκυρα. Όταν αποχαιρετά το νησί, βαθιά απογοητευμένος από την ήττα του Ναπολέοντα, για τον οποίο είχε λατρεία, η πολιτική κατάσταση στην Ευρώπη έχει υποστεί βαθιές αλλαγές. Οι Σύμμαχοι έχουν θριαμβεύσει σε όλα τα μέτωπα και η Γενεύη αποκτά και πάλι την ανεξαρτησία της.

Actually, Dufour was a soldier, commander in chief of an army, engineer, cartographer, mathematician, astronomer, physician, draftsman, politician, diplomat, historian, pedagogue, able administrator of his fortune, father of a numerous family, faithful friend – and I am leaving a lot out...

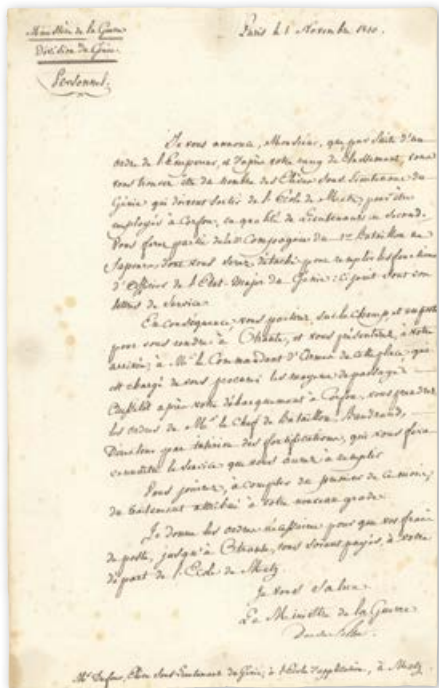
There are some special features in the life of Geneva-born G.H. Dufour: First of all, he wasn't even born in Geneva or even in Switzerland but in Constance, then part of the Austrian Empire, where his parents had fled as refugees because of political circumstances. Coming back to Geneva, he became a French citizen when the Directorate's forces annexed it and made it the capital city of the Léman Department. In College (Lyceum), he was a lively student with many diverse interests, while the change of affiliation to his country does not seem to have affected him at all. Thereafter, he considered himself French.

So in this state of mind he went to Paris in order to continue his studies at the local École Polytechnique. He entered it at the end of 1807, placed 140th in 144, to come out two years later 5th in his class, which allowed him to choose which Army Corp he wished to join; actually he joined the Corp of Engineers. There has been much talk about Dufour having been a "polytechnicien", but this fails to note that, at the time, the studies there were rather middle level.

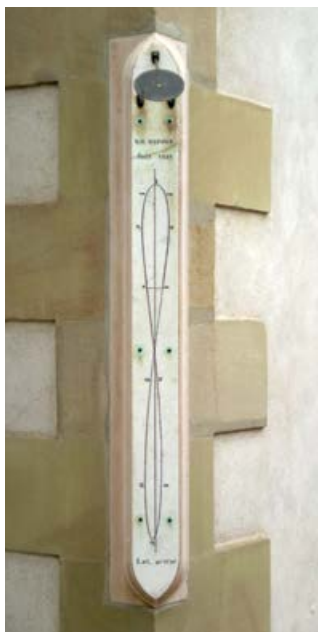
The next step for Dufour was the School of Engineering Applications in Metz, heir to the prestigious royal School of Engineers of Mézières. There the young man really blossomed. "It is among the canons that I really feel a man" he would say one day. What pleased him above anything else was the combination of practical disciplines with the application of abstract mathematics to the concrete data of fortifications. In any case his studies there brought results as, this time, he graduated third from that institution, and in first place in the Engineering section. Then came his departure for Corfu. When he left the island, distressed by the defeat of Napoleon, whom he idolized, the political situation in Europe had changed radically. The Allies had triumphed everywhere and Geneva's independence was restored.

Dufour was at a crossroads. He didn't want to serve

Il y a quelques singularités dans l'existence du Genevois G.H. Dufour: d'abord celle de n'être né ni à Genève, ni en Suisse mais à Constance, dans l'empire d'Autriche où ses parents s'étaient réfugiés en raison des événements politiques. De retour à Genève, il va devenir français lorsque les troupes du Directoire annexeront Genève, pour en faire le chef-lieu du Département du Léman. Au Collège (Lycée), il se montre élève espiègle et dissipé alors que le changement d'appartenance de sa patrie ne semble guère l'avoir affecté. Désormais, il se sent français. C'est donc sans le moindre état d'âme qu'il se rend à Paris pour y poursuivre ses études à l'École polytechnique de Paris, où il entrera fin 1807, 140e sur 144, pour en sortir 5e deux ans plus tard, ce qui va lui donner la possibilité de choisir l'arme dans laquelle il va servir, le génie en l'occurrence. On s'est beaucoup gargarisé du fait que Dufour avait été polytechnicien, en se gardant bien de dire qu'à cette époque le niveau des études y était médiocre. Prochaine étape: l'école d'application du génie à Metz, héritière de la prestigieuse école royale du génie de Mézières. C'est là que le jeune homme s'épanouira véritablement. «C'est au milieu des canons que je suis véritablement homme» dira-t-il un jour. Ce qui doit lui plaire par-dessus tout, c'est la combinaison des disciplines pratiques, l'application des abstractions mathématiques aux données concrètes de la fortification. En tous cas ce séjour porte ses fruits puisque cette fois, il sort troisième de l'institution. Et premier de la division du génie. Puis c'est le départ pour Corfou. Lorsqu'il quitte l'île, navré de la défaite de Napoléon, qu'il idolâtre, la situation politique de l'Europe s'est profondément modifiée. Partout, les Alliés ont triomphé et l'indépendance de Genève a été restaurée. Dufour se trouve à la croisée des chemins. Il ne veut pas servir les Bourbons, qu'il abhorre et qui le lui rendent bien, dans la mesure où la nouvelle administration militaire va chercher à nuire à sa carrière. Début 1817, il offre sa démission et retourne à Genève, qui fait désormais partie de la Confédération helvétique. Dufour va se lancer à corps perdu dans le travail et dans la vie famille, son épouse lui donnant, au gré des années, cinq filles.

Εικ.2 Εντολή αναχώρησης του G.H. Dufour για την Κέρκυρα
Plt.2 Departure order to G.H. Dufour for Corfu
Fig.2 Ordre de départ de G.H. Dufour pour Corfou

Εικ.3 Ηλιακό ρολόι, εφεύρεση του H. Dufour
Plt.3 Sundial, invented by G.H. Dufour
Fig.3 Horloge solaire, invention de G.H. Dufour

Ο Dufour βρίσκεται σε σταυροδρόμι. Δεν θέλει να υπηρετήσει του Βουρβόνους, τους οποίους απεχθάνεται και που του το ανταποδίδουν με κάθε τρόπο, στο μέτρο που η νέα ηγεσία του στρατεύματος θα επιδιώξει να βλάψει την σταδιοδρομία του. Στις αρχές του 1817 παραιτείται και επιστρέφει στη Γενεύη, η οποία πλέον είναι μέρος της Ελβετικής Ομοσπονδίας. Ο Dufour θα ριχτεί με πάθος στη δουλειά και θα αφοσιωθεί στην οικογένειά του, ενώ η σύζυγός του, θα του χαρίσει τα επόμενα χρόνια, πέντε κόρες.

Δεν μπορούμε, ούτε επιθυμούμε να αναφερθούμε χρονολογικά στη ζωή του συγκεκριμένου ανδρός. Θα αρκεστούμε να σημειώσουμε τις διάφορες και πολυσχιδείς του δραστηριότητες. Να σημειώσουμε ότι πρόκειται για έναν τυπικό εκπρόσωπο αυτής της «βιομηχανικής γενιάς», που πιστεύει στην ότι η πρόοδος της τεχνικής και της επιστήμης που θα απαλύνουν το πεπρωμένο της ανθρωπότητας. Και και ότι αυτή η προσπάθεια πρόσβασης στην πρόοδο συμπίπτει επίσης με την βιομηχανική ανάπτυξη της Ευρώπης και της Ελβετίας.

Καθαρές και εφαρμοσμένες επιστήμες

Έχοντας εφόδιο τις στέρεες γνώσεις του των μαθηματικών, ο Dufour θα προσεγγίσει διάφορα προβλήματα σχετικά με την αστρονομία και τη φυσική. Ανάμεσά τους τη γνωμωνική, την τέχνη δηλαδή του να εγκαθιστάς ηλιακά ωρολόγια, η οποία απαιτεί σύνθετους μαθηματικούς υπολογισμούς. Θα ενδιαφερθεί επίσης για την κατασκευή στη Γενεύη ενός εκκρεμούς του Foucault, που προορίζεται να αποδείξει πειραματικά την κίνηση της υδρογείου, καθώς για την οπτική, με τη θεωρία της διάχυσης του φωτός. Ένα άλλο πεδίο που θα απασχολήσει εξίσου τις σκέψεις του είναι η θερμοδυναμική, καθώς έχει σκοπό να θέσει στην υπηρεσία του μηχανήματος και της βιομηχανίας τους πόρους της τεχνικής.

Έργα Υποδομής

Ασχολείται με υδραυλικά έργα στη Γενεύη, αναδιατάσσει τις αποβάθρες στη λίμνη του Ροδανού, κατασκευάζει τρεις γέφυρες που συνδέουν τις οχυρώσεις της πόλης. Έχουν την ιδιαιτερότητα ότι χρησιμοποίησε μίαν επαναστατική για τεχνική, όντας, τις «συρμάτινες» όπως έλεγαν τότε, δηλαδή κρεμαστές γέφυρες. Θα κατασκευάσει επίσης μίαν άλλη γέφυρα, πολύ σημαντικότερη, που συνδέει τις δυο όχθες του Ροδανού από το κέντρο της πόλης.

under the Bourbons: he abhorred them and they shunned him, as the new military administration did its best to hinder his career. At the beginning of 1817, he submitted his resignation and returned to Geneva, hereafter part of the Swiss Confederation. Dufour would dedicate all his activity to work and family life, his wife giving him, over the years, five daughters.

I neither can, nor will, give a chronological account of the life of this personality. I shall limit myself to mentioning his diverse and multiple activities. It should be noted that he was a typical representative of the “industrial generation” that believed in technical and scientific progress as the way to improve the condition of humanity. This desire to achieve progress exactly coincided with the industrial development of Europe and Switzerland.

Pure and applied science

Having a solid mathematical learning, Dufour approached different problems related to astronomy and physics, among them gnomonics, i.e the art of establishing a solar clock, an art that requires complex mathematical calculations. He was also interested in the construction in Geneva of a “Foucault’s pendulum”, which could offer experimental proof of the earth’s movement; as well as in optics with the theory of the propagation of light. Another field that would also occupy his thoughts was that of thermodynamics, as he intended to make use of the technical resources for the machinery and industry.

Civil Engineering

Dufour was involved in hydraulic works in Geneva, including the reorganization of its quays on the lake and the Rhone, and the construction of three bridges that cross the town’s fortifications. They are noteworthy for their recourse to a special technique, revolutionary at the time, since they were made “of wire”, that is, they were suspension bridges. He also constructed another, far more important bridge, crossing the Rhone in the town centre.

Urbanism

Similar work found him in a much wider perspective: Dufour greatly regretted the dilapidated appearance of

Nous ne pouvons, ni ne voulons, rapporter chronologiquement la vie du personnage. Nous nous contenterons de mentionner ses diverses et multiples activités. À noter qu’il est un représentant typique de cette « génération industrielle » qui croit aux progrès de la technique et de la science qui vont adoucir le sort de l’humanité. Et que cet effort pour l’accès au progrès coïncide également avec le développement industriel de l’Europe et de la Suisse.

Sciences pures et appliquées

Doté de solides connaissances mathématiques, Dufour va aborder différents problèmes relevant de l’astronomie et de la physique. Parmi ceux-là la gnomonique, c’est-à-dire l’art d’établir des cadrans solaires, art qui requiert de complexes calculs mathématiques. Il va également s’intéresser à la construction à Genève d’un pendule de Foucault qui doit fournir la preuve expérimentale du mouvement de la terre comme également à l’optique avec la théorie de la propagation de la lumière. Un autre domaine, qui occupera également ses réflexions, est celui de la thermodynamique car il entend mettre au service de la machine et de l’industrie les ressources de la technique.

Génie civil

Travaux hydrauliques à Genève, réaménagement des quais donnant sur le lac et le Rhône, construction de trois ponts qui franchissent les fortifications de la ville. Ils ont la particularité de recourir à une technique alors révolutionnaires étant, comme on dit alors, « en fil de fer », c’est-à-dire suspendus. Il construira aussi un autre pont, beaucoup plus considérable, reliant, depuis le centre de la ville, les deux rives du Rhône.

Urbanisme

Un tel ouvrage s’inscrit dans une perspective plus large. Dufour ne supporte que très mal l’aspect délabré de sa ville, surtout au niveau du lac et du Rhône. Il s’agit de donner à la cité « un nouveau visage », celui d’une ville moderne qui n’a plus honte de ses quartiers crasseux et délabrés. Les taudis seront rasés pour faire place à des

Πολεοδομία

Ένα τέτοιο έργο εντάσσεται σε ευρύτερη προοπτική. Ο Dufour μετά βίας ανέχεται την ερειπωμένη εμφάνιση της πόλης, ιδίως στο επίπεδο της λίμνης και του Ροδανού. Ο στόχος είναι να δοθεί στην πόλη «ένα νέο πρόσωπο», αυτό μιας σύγχρονης πόλης που δεν ντρέπεται πλέον για τις βρωμερές και σε εγκατάλειψη συνοικίες. Τα χαμόσπιτα γκρεμίζονται για να δώσουν τη θέση τους σε λαμπρά κτίρια, εκ των οποίων ένα ξενοδοχείο πολυτελείας, και σε χάραξη δρόμων με ευθύγραμμη ρυμοτομία κλασικού ρυθμού.

Σιδηρόδρομοι

Ο Dufour θα αγωνιστεί ενεργά για την κατασκευή σιδηροδρόμων, την εποχή που η Ελβετία είχε ξεκάθαρη καθυστέρηση σε αυτό τον τομέα. Θα ασκήσει την επιρροή του για την κατασκευή της γραμμής Γενεύη-Λυών-Μασσαλία, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και την ανέγερση του σταθμού της Γενεύης, που βρίσκεται και σήμερα στην ίδια θέση, και, στη συνέχεια, για την κατασκευή της γραμμής Γενεύης-Λοζάνης-Βέρνης, μέσω του Fribourg.

Χαρτογραφία

Κατά το πρώτο τρίτο του 19ου αιώνα, η τοπογραφία και η χαρτογραφία στην Ελβετία παρέμεναν ακόμα στοιχειώδεις και απείχαν πολύ του επιπέδου αυτών της Γαλλίας. Ο Dufour, που είχε πρακτική εμπειρία και σε αυτό το πεδίο, μεταξύ άλλων στην Κέρκυρα, υποφέρει από αυτή την κατάσταση. Όπως θέλησε να δώσει ένα νέο πολεοδομικό πρόσωπο στη Γενεύη, έχει την πρόθεση να προσφέρει ένα νέο χαρτογραφικό πρόσωπο στη χώρα του, σε μια επιχείρηση χρήσιμη τόσο στους στρατιωτικούς όσο και στο εμπόριο και τη βιομηχανία. Ως τότε οι προσπάθειες σε αυτό το πεδίο ήταν ιδιωτικές. Την εποχή που ήταν γενικός επιμελητής του ομοσπονδιακού στρατού επιφορτίστηκε επίσημως, το 1832, να συντάξει τον χάρτη της ομοσπονδίας σε κλίμακα 1:100.000, σε 25 φύλλα. Οι εργασίες διήρκεσαν ως το 1864. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο Dufour είναι συνεχείς και τεράστιες: έλλειψη προσωπικού, έλλειψη χρημάτων, εχθρότητα των κατοίκων ορισμένων περιοχών που έβλεπαν τους τοπογράφους σαν κακούς μάγους. Εξάλλου, για τη διασφάλιση μιας τριγωνομετρικής βάσης όλα έπρεπε να γίνουν εξ αρχής. Αλλά ο επιστημονικός κόσμος θα χαιρετήσει με ενθουσιασμό αυτό που στη συνέχεια ονομάστη-

Εικ.4 Λεπτομέρεια του «χάρτη Dufour»
Plt.4. Detail of the "Carte Dufour"
Fig.4 "Carte Dufour" detail

the town, mostly along the lakeside and the Rhone. The city had to be given “a new face”, that of a modern town that would no longer be ashamed of its filthy and dilapidated quarters. The slums would be erased to make space for sumptuous buildings, a luxury hotel among them, and with streets in straight lines and classical style.

Railroads

Dufour energetically initiated the construction of railroads, as Switzerland was very backwards in that field. He committed himself to the establishment of the Geneva-Lyon-Marseille line, which involved, among other issues, the building of a railway station in Geneva, which today is still situated on the original site and, following that, to the establishment of a Geneva-Lausanne-Bern line, via Fribourg.

Cartography

During the first third of the 19th century, topography and cartography in Switzerland were still at an elementary stage that fell far short of France’s level. Dufour, having also been educated in that discipline, in Corfu among other places, was affected by that situation. As he had striven to give Geneva a new urban profile, so he intended to give his country a new cartographic appearance as well; an enterprise that became useful both to the military and to industry. Up to then all efforts in that domain had been private.

In 1832 he was the federal army’s quartermaster. Dufour was officially entrusted with drawing a map of the Confederation to the 100,000th, in 25 sheets, the work extending up to 1864. The difficulties Dufour faced were constant as well as enormous: lack of personnel, lack of funds, hostility from certain parts of the population who regarded the topographers as sorcerers. On top of this, everything had to be done from the basics, starting with the definition of a base for triangulation. But the learned world would acclaim what from now on would be called the “carte Dufour”. At the same time, Switzerland’s highest summit, at 4,634 meters, was named after him and became, by governmental decree, in 1863, the “Pointe Dufour”.

somptueux bâtiments, dont un hôtel de luxe, et à des rues rectilignes de style classique.

Chemins-de-fer. Dufour va militer énergiquement pour la construction de chemins de fer, alors que la Suisse a pris un net retard dans ce domaine. Il s’engagera pour l’établissement de la ligne Genève-Lyon-Marseille, qui impliquera entre autres la construction d’une gare à Genève, actuellement encore située sur le même emplacement et, ensuite, pour l’établissement d’une ligne Genève-Lausanne-Berne, via Fribourg.

Cartographie

Dans le premier tiers du XIXe siècle, la topographie et la cartographie en Suisse demeurent encore rudimentaires et, de loin, n’ont pas atteint le niveau de la France. Dufour, qui a aussi été formé à cette discipline, entre autres à Corfou, souffre de cette situation. Au même titre qu’il a voulu donner un nouveau visage urbanistique à Genève, il entend donner un visage cartographique à son pays, dans une entreprise aussi bien utile aux militaires qu’au commerce et à l’industrie. Jusque-là les entreprises dans ce domaine avaient été privées. Alors qu’il est quartier-maître de l’armée fédérale, Dufour va être officiellement chargé en 1832 de dresser la carte de la Confédération au 100.000e, et en 25 feuilles, les travaux s’étendant jusqu’en 1864. Les difficultés rencontrées par Dufour sont constantes et immenses: manque de personnel, manque d’argent, hostilité de certaines populations qui voient dans les topographes des sorciers. En outre, de la définition d’une base à la triangulation, tout reste à faire. Mais le monde savant saluera bien haut ce qui désormais deviendra la « ». De même, le plus haut sommet de Suisse, 4634 mètres, prendra son nom et deviendra en 1863, par décision gouvernementale, la «Pointe Dufour».

La politique

Les travaux scientifiques de Dufour, qui suffiraient à eux seuls à bien remplir une longue vie, et même plusieurs, n’ont pas été réalisés dans le calme des bibliothèques et des laboratoires, mais dans une époque d’agitation et de tensions politiques intenses, la Suisse étant devenue un

κε «χάρτης Dufour». Όπως εξάλλου και η υψηλότερη κορυφή της Ελβετίας, 4.634 μέτρων, θα πάρει το όνομά του και θα κατοχυρωθεί με κυβερνητική απόφαση ως «η κορυφή Dufour».

Πολιτική

Οι επιστημονικές εργασίες του Dufour, οι οποίες από μόνες τους θα αρκούσαν για να καλύψουν πάνω από μία ζωές, και μάλιστα δεν πραγματοποιήθηκαν στην ησυχία των βιβλιοθηκών και των εργαστηρίων, αλλά σε μια εποχή ταραγμένη και με έντονες πολιτικές αντιπαραθέσεις, όπου η Ελβετία είχε καταστεί φωλιά αναρχίας ή, όπως λέει ο πρίγκιπας Μέττερνιχ, «το οχυρωμένο αποθετήριο της Ευρώπης». Στη Γενεύη, αλλά και σε άλλες περιοχές της Ελβετίας, οι αντιπαραθέσεις μεταξύ συντηρητικών και προοδευτικών (ριζοσπαστών) γίνονται όλο και πιο αιχμηρές. Στην πόλη του ο Dufour, που είναι επίσης και τοπικός βουλευτής με σημαντικό ρόλο στην Ομοσπονδιακή Δίαιτα, την κεντρική κυβέρνηση, καθορίζεται ως «ο άνθρωπος της μέσης οδού» και ως ένας «μετριοπαθής συντηρητικός». Θα χρειαστεί ωστόσο να επέμβει πολλές φορές για να αποκαταστήσει την τάξη, όπως για παράδειγμα στη Βασιλεία. Αλλά, αν και συνταγματάρχης του ομοσπονδιακού στρατού, είναι παράλληλα επικεφαλής της πολιτοφυλακής της Γενεύης, γεγονός που θα τον υποχρεώσει να καταστείλει τις τοπικές ταραχές, αποστολή που απεχθάνεται. Μετά το 1848 και την εισαγωγή ενός νέου Συντάγματος, ο Dufour θα συνεχίσει να είναι μέλος της ομοσπονδιακής βουλής.

Όμως τα πολιτικά προβλήματα δε έχουν μόνον εσωτερική προέλευση. Η Ελβετία θα χρειαστεί να αντιμετωπίσει ισχυρές πιέσεις προερχόμενες από ξένες δυνάμεις. Το μήλο της έριδος είναι πάντα το ίδιο: οι πολιτικοί πρόσφυγες που η Ελβετία υποδέχεται, γεγονός που δεν εγκρίνουν η Γαλλία, η Αυστρία και η Ρωσία. Η Ελβετία θα βρεθεί κατά καιρούς στα πρόθυρα πολέμου, μεταξύ άλλων με τη Γαλλία, η οποία απαιτεί την έκδοση του πρίγκιπα Λουδοβίκου-Ναπολέοντα, παλαιού μαθητή του Dufour που έγινε και φίλος του.

Με έμμεσο τρόπο, ο Dufour θα κληθεί επίσης να ασχοληθεί με τις ελληνικές υποθέσεις. Το 1827, ο εκ Γενεύης φιλέλληνας Jean-Gabriel Eynard του ζητεί να τεθεί επικεφαλής μιας ελβετικής δύναμης για να υπερασπιστεί τους Έλληνες έναντι των Οθωμανών. Ο Dufour αρνείται, αντιπαραθέτοντας νομικά και οικονομικά επιχειρήματα. Λίγο αργότερα, σε μια συνάντησή του με τον Καποδίστρια, θα του δώσει αναλυτικές εξηγήσεις που θα πείσουν τον πολιτικό άνδρα.

Εικ.5 Φωτολιθογραφία του G.H.Dufour
Plt.5 Photogravure of G.H.Dufour
Fig.5 Photogravure de G.H.Dufour

Politics

Dufour's scientific work was enough to fill a lifetime, and even many more, but it took place not only in the calm of libraries and laboratories, but at a time of agitation and intense political tensions; Switzerland had become a cradle of anarchy or, as prince Metternich said, "Europe's fortified cloak". In Geneva, as elsewhere in Switzerland, the confrontations between conservatives and progressives (the radicals) become more and more acute.

In his home-town Dufour, who was also attached to the local authority and played a significant role at the Diète, the central government, defined himself "as a man of the juste milieu" and "a moderate conservative". He was, however, obliged to intervene many times to re-establish order, like for example in Basel. But, despite being a federal colonel, he was at the same time head of Geneva's militia, which obliged him to repress disorders at a local level, a task which filled him with distaste. After 1848 and the introduction of a new Constitution, Dufour continued to have a seat in the federal parliament.

However, the political worries were not solely of an internal nature. Switzerland had to face strong pressures from foreign powers. The apple of discord is always the same: the political refugees that Switzerland welcomed, while France, Austria and Russia were opposed. Switzerland was sometimes at the gates of war, on occasion with France, which demanded the extradition of prince Louis Napoleon, Dufour's former student who had become his friend.

Even indirectly, Dufour was also called to get involved in the affairs of Greece. In 1827, the Genevan philhellene Jean-Gabriel Eynard asked him to lead a Swiss contingent to help the Greeks fighting against the Ottomans. Dufour refused, presenting opposing legal and financial arguments to those of the Greeks. A little later, during a meeting with Capodistrias, he provided him with detailed explanations that convinced the Statesman.

The Army

In the 1820s, the Swiss army was practically nonexistent. It was a disparate assembly of cantonal contingents, with different regulations, armaments and uniforms. Dufour

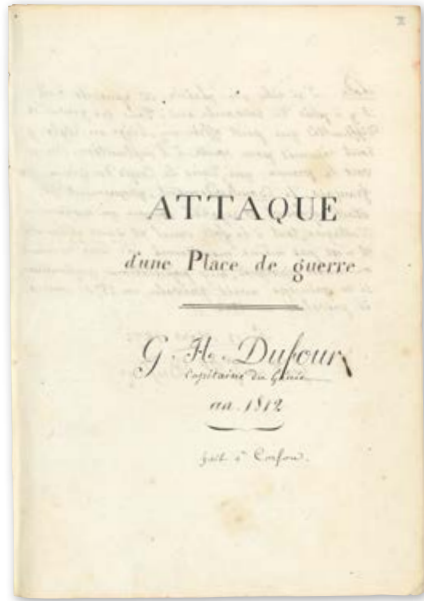
foyer d'anarchie ou, comme dit le prince de Metternich, « le cloaque fortifié de l'Europe ». A Genève, mais aussi ailleurs en Suisse, les affrontements entre conservateurs et progressistes (les radicaux) se font de plus en plus aigus. Dans sa ville Dufour, qui est également député dans l'instance locale et qui joue un rôle important à la Diète, le gouvernement central, se définit comme « un homme du juste milieu » et « un conservateur modéré ». Il doit cependant intervenir à plusieurs reprises pour rétablir l'ordre, à Bâle par exemple. Mais, bien que colonel fédéral, il est également à la tête des milices genevoises, ce qui va l'obliger à réprimer des troubles au niveau local, tâche qui lui répugne profondément. Après 1848, et l'introduction de la nouvelle Constitution, Dufour continuera à siéger au parlement fédéral.

Toutefois les soucis politiques ne sont pas uniquement de nature interne. La Suisse devra faire face à de fortes pressions venant des puissances étrangères. La pomme de discorde est toujours la même ; les réfugiés politiques que la Suisse accueille ce que la France, l'Autriche, la Russie acceptent très mal. La Suisse sera parfois aux portes de la guerre, entre autres avec la France qui exige l'extradition du prince Louis Napoléon, ancien élève de Dufour devenu son ami.

Indirectement, Dufour va être aussi appelé à s'occuper des affaires grecques. En 1827, le philhellène genevois Jean-Gabriel Eynard lui demande de se mettre à la tête d'un contingent suisse pour soutenir les Grecs luttant contre les Ottomans. Dufour refuse en lui opposant des arguments juridiques et financiers. Un peu plus tard, lors d'une entrevue avec Capo d'Istria, il lui fournira des explications détaillées qui convaincront l'homme d'Etat.

L'armée et la guerre

Dans les années 1820, l'armée helvétique n'existe pas vraiment. C'est un rassemblement hétéroclite de contingents cantonaux, avec des règlements, des armements, des uniformes différents. Dufour va de toutes ses forces travailler à son unification en fondant (avec d'autres) une école militaire centrale, créant une société suisse des officiers, adaptant uniformes et matériel, en

Εικ.6 Εκπαιδευτικό εγχειρίδιο τακτικής του πολέμου που συνέταξε ο ίδιος ο G.H. Dufour

Plt.6 Educational manual on war tactics, drawn up by G.H. Dufour

Fig.6 Manuel pédagogique sur les tactiques de guerre rédigé par G.H. Dufour

Εικ.7 Η Πρώτη Σύμβαση της Γενεύης, 1864

Plt.7 The First Geneva Convention, 1864

Fig.7 La première Convention de Genève, 1864

Το στράτευμα

Κατά τη δεκαετία του 1820, ο ελβετικός στρατός στην ουσία ήταν ανύπαρκτος. Ήταν μια ετερόκλητη συγκέντρωση δυνάμεων των καντονιών, με διαφορετικούς κανονισμούς, οπλισμό και στολές. Ο Dufour θα εργαστεί με όλες του τις δυνάμεις για να επιτύχει την ενοποίηση, ιδρύοντας (σε συνεργασία με άλλους) μια κεντρική στρατιωτική σχολή, εγκαθιστώντας ένα ελβετικό σώμα αξιωματικών, ενοποιώντας στολές και υλικό και θέτοντας στη διάθεσή τους ένα εκπαιδευτικό εγχειρίδιο τακτικής που συνέταξε ο ίδιος. Το 1847, η Ομοσπονδιακή Δίαιτα τον προτείνει να ηγηθεί των ομοσπονδιακών δυνάμεων (100.000 άνδρες), με αποστολή να βάλουν τέλος στις αποσχίσεις των συντηρητικών καθολικών καντονιών που δεν υποφέρουν πια τον ζυγό και τις προκλήσεις των ριζοσπαστών.

Ο Dufour απεχθάνεται αυτή την αποστολή που του ανατίθεται και επαναφέρει τις συνθήκες εμφυλίου πολέμου. Δίνει στις δυνάμεις του αυστηρές οδηγίες για μετριοπάθεια. Η σύγκρουση δεν θα διαρκέσει παρά τρεις εβδομάδες, με καμιά εκατοστή θύματα, και με την απόλυτη ήττα των «αποσχιστών». Το νέο Σύνταγμα που θα ισχύσει ανοίγει το δρόμο για ένα σύγχρονο ομόσπονδο Κράτος. Ο Dufour, ο οποίος θα ηγηθεί πέντε φορές του ομοσπονδιακού στρατού, θα είναι για άλλη μια φορά επικεφαλής του το 1856-57, μεταξύ άλλων κατά τη σοβαρή κρίση με την Πρωσία, που απειλεί να καταλάβει την Ελβετία.

Απελπισμένος από τη βαρβαρότητα του πολέμου και του πεδίου της μάχης, ο Dufour θα αφοσιωθεί στη σύγκληση ενός συνεδρίου στη Γενεύη που θα καταλήξει (το 1864), μέσω μιας διεθνούς σύμβασης, στην ίδρυση της διεθνούς επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού, του οποίου ο ίδιος ο Dufour θα καθορίσει το έμβλημα, έναν ερυθρό σταυρό σε λευκό φόντο.

Με τις γνώσεις του, την εντατική του εργασία, τις δημιουργίες του, τη θέλησή του να ενοποιήσει την Ελβετία, τη μετριοπάθειά του και τον ανθρωπισμό του, ο Dufour μάγεψε τους Ελβετούς, που αναγνώρισαν στο πρόσωπό του έναν αληθινό πατέρα της πατρίδας.

applied all his power to achieve its unification by founding (with some others) a central military school, creating a Swiss officers' society, adapting uniforms and material and putting at their disposal an educational manual of tactics that he wrote himself. In 1847, the Diet appointed him to command the federal contingents (100,000 men) charged with putting an end to the secession of Catholic conservative cantons that could no longer tolerate subjugation to the radicals and their provocations.

Dufour was horrified by this appointment because he disavowed the whole business of a civil war. He gave his troops very strict instructions to act moderately. The conflict lasted only three weeks, with approximately 100 fatalities and ended with the total defeat of the "secessionists". The new Constitution that was adopted opened the way for a modern federal State. Dufour, in command of the federal army for five consecutive terms of office, was once again at its head in 1856-57, during the grave crises with Prussia, which threatened to invade Switzerland.

Exasperated by the cruelties of war and on the battlefield, Dufour involved himself in the convening of a conference in Geneva that resulted in an international covenant, in 1864, with the creation of the International Red Cross, whose emblem, a red cross on a white field, Dufour himself designed.

Because of his knowledge, his working capacity, his achievements, his will to unify Switzerland, his moderation, his urbanity, Dufour was revered by the Swiss who saw in him the real father of the country.

mettant à leur disposition un manuel didactique de tactique qu'il rédige lui-même. En 1847, la Diète le désigne pour commander les contingents fédéraux (100.000 hommes) chargés de mettre fin à la sécession des cantons catholiques conservateurs qui ne supportant plus la fêrule, et les provocations, des radicaux. Cette nomination fait horreur à Dufour, qui rejette l'engrenage de la guerre civile. Il donne à ses troupes des instructions très strictes de modération. Le conflit ne durera que 3 semaines, avec une centaine de victimes, les « sécessionnistes » étant battus à plat. La nouvelle Constitution qui sera adoptée ouvre la voie à un Etat fédéral moderne. Dufour, qui commandera par cinq fois l'armée fédérale se mettra encore une fois à sa tête en 1856-57, entre autres durant une grave crise avec la Prusse, qui menace d'envahir la Suisse.

Ulcéré par les cruautés de la guerre et du champ de bataille, Dufour va s'engager dans la réunion d'une conférence à Genève qui aboutira (1864), via une convention internationale, à la création du Comité international de la Croix-Rouge, dont Dufour lui-même déterminera l'emblème, une croix-rouge sur fond blanc.

Par ses connaissances, par sa force de travail, par ses réalisations, par sa volonté d'unifier la Suisse, par sa modération, par son urbanité Dufour a séduit les Suisses, qui ont vu en lui un véritable père de la patrie.

Ο στρατηγός Guillaume Henri Dufour και ο κόμης Ιωάννης Καποδίστριας στην Ευρώπη του 19ου αι.

Σοφία Μωραΐτη
Δρ Φιλοσοφίας

Εικ.8 Χαρακτικό του Ιωάννη Καποδίστρια
Plt.8 Etching of Ioannis Capodistrias
Fig.8 Gravure de Ioannis Capodistrias

Τον 19ο αιώνα ο γεωπολιτικός χάρτης της Ευρώπης διαμορφώθηκε από τους πολέμους του Ναπολέοντα και τους πολυάριθμους άλλους επιμέρους πολέμους. Η αφύπνιση των εθνικών συνειδήσεων και των πολύ δυνατών πατριωτικών συναισθημάτων, η ενοποίηση της Ιταλίας και η απελευθέρωση βαλκανικών περιοχών καθώς και οι βιομηχανικές επαναστάσεις έδωσαν το έναυσμα για συζητήσεις σχετικές με το νέο πρόσωπο της Ευρώπης. Από το 1815 έως το 1871 η Ευρώπη των Εθνών κυριαρχεί στην πολιτική ζωή της εποχής: από το συνέδριο της Βιέννης και την Ιερά Συμμαχία στην ενοποίηση της Ιταλίας και της Γερμανίας, οι λαοί προσδοκούσαν τη δημιουργία εθνικών Κρατών υπό το ανεκτικό ή εχθρικό βλέμμα των μεγάλων δυνάμεων.

Ο 19ος αιώνας ήταν επίσης ο αιώνας κατά τη διάρκεια του οποίου οι πνευματικές ελίτ μετέτρεψαν τη γηραιά ήπειρο σε έναν τεράστιο λέβητα μέσα στον οποίο σφυρηλατήθηκαν και διαμορφώθηκαν όλες οι ιδέες και όλες οι τέχνες. Οι σοφοί του, οι καλλιτέχνες του, οι διανοούμενοί του στήριξαν την τεχνολογική έρευνα, την επιστημονική έρευνα, την αναζήτηση ιδεών σε επίπεδο που ποτέ πριν δεν είχαν αγγίξει. Αυτό είναι το περιβάλλον μέσα στο οποίο έζησαν δύο μεγάλες προσωπικότητες της εποχής: ο Στρατηγός Guillaume Henri Dufour και ο Υπουργός του Τσάρου Αλεξάνδρου 1ου και ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδος ο κόμης Ιωάννης Καποδίστριας.

Μελετώντας τα ιστορικά δρώμενα της εποχής μπορούμε να μιλήσουμε για «παράλληλους βίους» των δύο αυτών προσωπικοτήτων. Οι δύο άνδρες έχουν μικρή σχετικά διαφορά ηλικίας. Ο Dufour γεννήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 1787 και ο Καποδίστριας στις 11 Φεβρουαρίου του 1776. Ο πρώτος τελειώνει τη ζωή του πλήρης ημερών, τιμημένος από τους συμπατριώτες του, στο σπίτι του στην Ελβετία το 1875 και ο δεύτερος ως Κυβερνήτης πλέον της Ελλάδος δολοφονείται στο Ναύπλιο από τους συνέλληνες σε ηλικία 55 ετών, το 1831. Και οι δύο κάνουν λαμπρές σπουδές ο μιν πρώτος στην Ecole polytechnique στο Παρίσι ο δε δεύτερος

General Dufour and count Ioannis Capodistrias in 19th century Europe

Dr Sophia Moraiti, *PHD in Philosophy*

In the 19th century, the geopolitical map of Europe was shaped by the wars of Napoleon and the many other sub-wars. The awakening of national consciences and the very strong patriotic sentiments, the unification of Italy and the liberation of Balkan regions as well as the industrial revolution prompted discussions about the new face of Europe. From 1815 to 1871 the Europe of Nations dominated the political life of the era: from the Vienna Congress and the Holy Alliance to the unification of Italy and Germany, people looked forward to the creation of national states under the permissive or hostile gaze of the great powers.

The 19th century was also the century during which the intellectual elites turned the old continent into a huge melting-pot in which all the ideas and arts were whirled and shaped. The wise men, the artists and the intellectuals of the 19th century supported technological research, scientific research, the search for ideas like never before. This was the environment in which two great personalities of the time lived: General Guillaume Henri Dufour and the Minister of Tsar Alexander I and future Governor of Greece, Count Ioannis Capodistrias.

By studying the historical events of the time we can talk about the "parallel lives" of these two personalities. There was a small age difference between them. Dufour was born on September 15, 1787 and Capodistrias on February 11, 1776. The first died in his home in Switzerland in 1875, honored by his compatriots, and the second as the Governor of Greece was murdered in Nafplion by two Greeks at the age of 55, in 1831. They were both brilliant students: Dufour attended the Polytechnic School of Paris and

Le général Dufour et le comte Capodistrias dans l'Europe du XIXe siècle

Sophie Moraiti, *docteur en philosophie*

Au XIXe la nouvelle carte géopolitique de l'Europe est dessinée par les guerres de Napoléon et de nombreuses autres guerres. L'émergence des consciences nationales et de sentiments patriotiques très puissants, la construction de l'unité italienne et la libération des provinces balkaniques, ainsi que les révolutions industrielles donnent l'élan à des discussions sur le nouvel aspect de l'Europe. De 1815 à 1871 l'Europe des Nations domine la vie politique du temps: du congrès de Vienne et de la Sainte Alliance jusqu'à l'achèvement de l'unité italienne et allemande, les peuples aspirent à former des nations érigées en états nationaux, sous l'œil bienveillant ou hostile des grandes puissances.

Au XIXe la nouvelle carte géopolitique de l'Europe est dessinée par les guerres de Napoléon et de nombreuses autres guerres. L'émergence des consciences nationales et de sentiments patriotiques très puissants, la construction de l'unité italienne et la libération des provinces balkaniques, ainsi que les révolutions industrielles donnent l'élan à des discussions sur le nouvel aspect de l'Europe. De 1815 à 1871 l'Europe des Nations domine la vie politique du temps: du congrès de Vienne et de la Sainte Alliance jusqu'à l'achèvement de l'unité italienne et allemande, les peuples aspirent à former des nations érigées en états nationaux, sous l'œil bienveillant ou hostile des grandes puissances.

Le XIXe siècle est aussi le siècle où ses élites intellectuelles vont transformer le vieux continent, en un immense chaudron, dans lequel vont bouillonner et prendre forme toutes les idées et tous les arts. Ses savants, ses artistes, ses intellectuels, vont porter la recherche technologique, la recherche scientifique, la recherche artistique, la recherche des idées, à un niveau jamais atteint auparavant. Voilà le milieu dans lequel ont vécu deux grandes

Εικ.9 Πορτρέτο του G.H. Dufour από την αδελφή του Elisabeth, 1816
Plt.9 Portrait of G.H. Dufour by his sister Elisabeth Dufour, 1816
Fig.9 Portrait de G.H. Dufour par sa sœur Elisabeth Dufour, 1816

στη Ιταλία στο ονομαστό πανεπιστήμιο της Πάδοβας. Η χρονική περίοδος των σπουδών τους είναι σημαντική. Γεγονότα όπως η γαλλική επανάσταση το 1789, ο διαφωτισμός, και η διάθεση των λαών για κοινωνική αλλαγή σημάδεψαν την κοινωνική εξέλιξη της Ευρώπης. Και οι δύο μελετούν και επηρεάζονται από τις νέες ιδέες που κυριαρχούν τότε. Η παράθεση των σημαντικών γεγονότων της ζωής του καθενός αποδεικνύει τις κοινές αξίες τις οποίες εφάρμοσαν και οι δύο στην πορεία τους.

Το 1807 εισάγεται μετά από εξετάσεις στην Ecole polytechnique στο Παρίσι και το 1809 μετά το πέρας των σπουδών του (πέμπτος στη γενική κατάταξη) ο Dufour, 22 ετών, βρίσκεται στην πόλη Μετς της Γαλλίας στην Ecole pratique για να συνεχίσει την εκπαίδευσή του ως μηχανικός του στρατού. Στα τέλη του 1809 οι πέντε αριστούχοι της Σχολής έχουν διαταγή να φύγουν εσπευσμένα για την Κέρκυρα, ανατολικό σύνορο της αυτοκρατορίας του Ναπολέοντα, προκειμένου να συμμετάσχουν στις οχυρωματικές εργασίες του νησιού εναντίον των Άγγλων. Γράφει ο Dufour στα Βιογραφικά σημειώματα: «Ήταν μεγάλη απογοήτευση για μας. Το να βρισκόμαστε έτσι μακριά από τη μεγάλη στρατιά, όπου εκεί θα είχαμε προαγωγή και παρασημοφορίες, που τόσο τότε επιζητούσαμε, μας φαινόταν εξορία...».

Ο Καποδίστριας ξεκίνησε την πολιτική του καριέρα ενωρίτερα. Επέστρεψε στο νησί του μετά τις σπουδές του στην Ιταλία το 1800 και ξεκίνησε ασκώντας το επάγγελμα του ιατρού. Αναμείχθηκε με την πολιτική το 1801, όταν αποβιβάσθηκε μαζί με τον Νικόλαο Σιγούρο στην Κεφαλονιά για την αποκατάσταση της τάξης στο νησί. Η αποστολή αυτή στέφθηκε με επιτυχία και οι δύο άντρες επέστρεψαν στην Κέρκυρα. Το 1802 συμμετείχε στην ίδρυση του Εθνικού Ιατρικού Συλλόγου του οποίου διετέλεσε Γραμματέας. Τον επόμενο χρόνο –1803– ανέλαβε τη θέση του Γραμματέα της Ιονίου Πολιτείας με αρμοδιότητα την αλληλογραφία με τους επιτετραμμένους της Δημοκρατίας στο εξωτερικό. Ζήτησε από την Γερουσία και πέτυχε την ίδρυση «Σχολής Επιμορφώσεως των Υπαλλήλων του Κράτους» με έδρα τη Μονή Τενέδου, η οποία λειτούργησε αργότερα λόγω οικονομικών δυσκολιών. Τον Μάρτιο του 1804 τιμήθηκε με τον βαθμό του Κρατικού Συμβούλου 6ου βαθμού από τον Τσάρο Αλέξανδρο 1ο. Το 1805 διορίσθηκε Επιθεωρητής της Εκπαιδεύσεως δηλαδή Υπουργός της Δημόσιας Εκπαιδεύσεως και ίδρυσε 40 σχολεία σε όλα τα Επτάνησα. Η Σχολή στη Μονή Τενέδου ήταν η πρώτη Ελληνική σχολή δημόσιας

Capodistria the famous university of Padua in Italy. The period of their studies is important. Events such as the French Revolution in 1789, the Enlightenment, and the people's will for social change marked Europe's social development. They both studied and were influenced by the new ideas which were dominant at the time. To discuss the important events in the life of each of them highlights the common values they both followed in their lives.

In 1807, Dufour, passed the admission examination to the Polytechnic School of Paris and in 1809, having completed his studies, he continued his training as an engineer in the army at the "Ecole pratique" in the French city, Metz. At the end of 1809, the best five students of the school were ordered to leave for Corfu, the eastern border of Napoleon's Empire, to help in the work of the island's fortifications against the English army. Dufour writes in his Autobiography: "It was a great disappointment for us. To be so far away from the great army which we were advocating and celebrating, and which was so much admired, seemed to us like an exile."

Capodistrias began his political career earlier. He returned to his native island after his studies in Italy in 1800 and started working as a doctor. He was involved in politics in 1801, when he went with Nicholas Sigouros to Kefalonia in order to help restore order on the island. This mission was successful and both men returned to Corfu. In 1802 he participated in the establishment of the National Medical Association, where he participated as a Secretary. In the following year - 1803 - he took over the position of Secretary of the Ionian State with responsibility for corresponding with the expatriates of the Republic abroad. In March 1804, he was honored with the rank of the 6th grade State Adviser by Tsar Alexander I.

In 1806 he was appointed Director of the Public School of the Ionian Republic, which had been founded on his own initiative. In the same year, he was elected a Secretary of the Senate and a Secretary and rapporteur of the draft of the new Constitution. His proposals were rejected as very liberal. However,

personnalités de l'époque : le Général Guillaume Henri Dufour et le comte Jean Capodistria, Ministre du Tsar Alexandre Ier et futur Président de Grèce.

En étudiant les événements historiques de l'époque, nous pouvons parler des 'vies parallèles' de ces deux personnalités. Ils avaient une certaine différence d'âge. Dufour était né le 15 décembre 1787, alors que Capodistria était né le 11 février 1776. Le premier mourut dans sa maison en Suisse, honoré par ses compatriotes, le second fut assassiné à Nauplie par deux Grecs à l'âge de 55 ans, alors qu'il était Président de Grèce. Ils firent tous deux de brillantes études: Dufour étudia à l'Ecole Polytechnique de Paris et Capodistria à la célèbre Université de Padoue en Italie. La période pendant laquelle ils étudièrent est importante. Des événements tels que la Révolution Française en 1789, les lumières, et la volonté du peuple à changer la société, marquèrent le développement social de l'Europe. Tous deux étudièrent et furent influencés par les nouvelles idées dominantes de l'époque. En parlant des événements importants de leur vie, nous mettons en lumière les valeurs communes qu'ils défendirent au long de leur vie.

En 1809, Dufour passa le concours d'admission à l'Ecole Polytechnique de Paris, et en 1809, ayant terminé ses études, il poursuivit sa formation d'ingénieur à «École Pratique» de l'armée à Metz, en France. A la fin de 1809, les cinq meilleurs étudiants de l'école reçurent l'ordre de partir à Corfou, frontière Est de l'Empire de Napoléon, afin de collaborer aux travaux de fortifications contre l'armée Anglaise. Dufour écrit dans son autobiographie: «Ce fut pour nous une grande déception d'être si loin de la Grande Armée tant admirée, que nous vantions et acclamions. C'était comme un exil.»

Capodistria commença sa carrière politique plus tôt. Il retourna à son île natale en 1800, après ses études en Italie et commença à travailler comme médecin. Il se mêla de politique en 1801, lorsqu'il accompagna Nicolas Sigouros à Céphalonie pour aider à y rétablir l'ordre. Cette mission fut couronnée de succès, et les deux hommes rentrèrent à Corfou. En 1802 il participa à l'établissement de l'Association Médicale en tant que Secrétaire. A cours de l'année suivante, en 1803, il fut nommé Secrétaire de

Εικ.10 Louis-Alexandre Berthier, 1808
Πlt.10 Louis-Alexandre Berthier, 1808
Fig.10 Louis-Alexandre Berthier, 1808

εκπαίδευσης, όπου φοιτούσαν υποχρεωτικά για δύο χρόνια όλοι οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι κληρικοί. Κανένας δημόσιος λειτουργός δεν μπορούσε να προαχθεί αν δεν παρουσίαζε πιστοποιητικό ότι όλοι οι υφιστάμενοί του φοίτησαν στη Σχολή της Τενέδου. Πρέπει στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι ο Καποδίστριας εγκαίνιασε το σύστημα των υποτροφιών για να βοηθήσει απόρους μαθητές να σπουδάσουν.

Το 1806 ανέλαβε τη διεύθυνση της Δημόσιας σχολής της Δημοκρατίας που είχε ιδρυθεί με πρωτοβουλία του. Το ίδιο έτος εξελέγη Γραμματέας της Γερουσίας και Γραμματέας και Εισηγητής της Επιτροπής σχεδίου του νέου συντάγματος. Οι προτάσεις του απορρίφθηκαν ως πολύ φιλελεύθερες. Παρόλα αυτά έπεισε τη Γερουσία να ψηφίσει το σύνταγμα με το επιχείρημα: «μόνο αυτό που είχε προτείνει ο Μοντσενίγου θα τύγχανε έγκρισης από τη ρωσική αυλή».

Ως έκτακτος Επίτροπος στην Αγία Μαύρα (Λευκάδα) το 1807 για την άμυνα του νησιού από τους Οθωμανούς ανήκε στη ρωσική υπηρεσία αφού μαζί με τον Καποδίστρια υπήρχαν 300 Ρώσοι στρατιώτες και ο Μητροπολίτης Άρτας Ιγνάτιος. Εκεί συνάντησε τους Έλληνες οπλαρχηγούς και αναγνώρισε τον σημαντικό ρόλο τους να φθείρουν τα στρατεύματα του Αλή πασά και να τον κρατούν μακριά από τη Λευκάδα.

Όταν έφθασαν οι Γάλλοι στην Κέρκυρα ο στρατηγός Berthier του προσέφερε αξιώματα τα οποία ο Καποδίστριας δεν δέχθηκε περιμένοντας την πρόταση των Ρώσων με τους οποίους διατηρούσε πολύ καλές σχέσεις. Η πρόταση αυτή ήρθε.

Το 1808 ο επικεφαλής του Υπουργείου Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας κόμης Νικόλαος Πέτροβιτς Νουμιάτσεφ με επιστολή του του ανακοίνωνε ότι τιμήθηκε από τη Ρωσία με τον τίτλο του ιππότη Β' Τάξεως του τάγματος της Αγίας Άννας και τον προσκαλούσε στην Αγία Πετρούπολη. Το 1809 έφθασε στην Αγία Πετρούπολη όπου παρέμεινε επί δύο έτη ως κρατικός σύμβουλος. Άρα, όταν το 1809 ο Dufour έφθασε στην Κέρκυρα, ο Καποδίστριας ήταν ήδη στη Ρωσία.

Η άφιξη του Dufour και η παραμονή του στην Κέρκυρα περιγράφονται με γλαφυρό τρόπο στα Βιογραφικά του Σημειώματα. Αποσπάσματα από το βιβλίο του αυτό έχουν δημοσιευθεί στο Δελτίον της Αναγνωστικής Εταιρίας Κερκύρας το έτος 1969 σε μετάφραση και επιμέλεια της κ. Αγάθης Νικοκάβουρα. Στην Κέρκυρα έφθασαν ανήμερα Χριστούγεννα του 1810. Χαρακτηριστικά ο Dufour αναφέρει: «...Δεν είχαμε ετοιμασμένη στέγη. Μας είχαν εγκαταστήσει σ'ένα δωμάτιο, στερούμενο απ' όλα,

he persuaded the Senate to vote for the Constitution with the argument: "Only what Montsenigo had proposed would be approved by the Russian court."

In 1807, as a Commissioner for the defense of the island from the Ottomans in Agia Mavra (Lefkada), he was in the Russian service, since with Capodistrias there were 300 Russian soldiers and Ignatios, the Metropolitan Bishop of Arta. There he met the Greek chieftains and acknowledged their important role in destroying the troops of Ali Pasha and keeping him away from Lefkada.

When the French arrived in Corfu, General Berthier offered him appointments that Capodistrias did not accept, because he was waiting for a proposal from the Russians with whom he maintained very good relations.

In 1808 he was honored by Russia with the title of Knight of the Order of Saint Anna, and in 1809 he arrived in St. Petersburg where he remained for two years as a state counselor. So, when Dufour arrived in Corfu, Capodistrias was already in Russia.

The arrival of Dufour and his stay in Corfu are brilliantly described in his Autobiography. Extracts from this book were published in the Bulletin of the Corfu Reading Society in 1969, translated and edited by Ms. Agathi Nicokavoura. In Corfu they arrived on Christmas Day 1810. Dufour states: "...We did not yet have a place to live. They had settled us in a room, next to another, similar one, where there were a number of dancers who had arrived at the same time with us. The two rooms were communicating, and although nothing immoral took place, this cohabitation of men on the one hand, women on the other, who could be seen and heard chatting, was quite comical..."¹ He served under the commands of the Commander of the engineers and Commander of the fortifications of the Ionian Islands Colonel Baudrand. Dufour says he was lucky to have found in him "an illuminated motivator and later a devoted friend"²

During his stay on the island, Dufour, as a captain now, oversaw and directed the works and made the map of "the area on a large scale with its cannons,

l'Etat Ionien avec la charge de correspondre avec les expatriés de la République à l'étranger. En Mars 1804 il eut l'honneur d'être nommé par le tsar Alexandre Premier, Conseiller de l'Etat du 6ième degré.

En 1805 il devint le 'Contrôleur de l'Education', c'est-à-dire Ministre de l'Education Publique, et il fonda 40 écoles réparties dans les 7 îles Ioniennes. L'école du Monastère de Tenedos était la première école de l'administration publique, où tous les employés de l'état et tous les prêtres étaient obligés de suivre une formation pendant deux ans. Il est important de noter que Capodistria inaugurait ici un système de bourses d'études, pour aider les étudiants démunis à étudier.

En 1806 il reprit la Direction de cette école Publique de la République qu'il avait fondée lui-même. La même année, il fut élu Secrétaire du Sénat ainsi que Secrétaire et Rapporteur de la Commission de rédaction de la nouvelle constitution. Ses propositions furent rejetées comme trop libérales. Il persuada néanmoins le Sénat de voter la Constitution en arguant que «C'est uniquement les propositions de Monsenigo qui seraient approuvées par la Cour de Russie.»

En 1807, en tant que commissaire pour la défense contre les Ottomans de l'île d'Agia Mavra (Lefkada), il était au service de la Russie, puisqu'il avait 300 soldats russes avec lui ainsi que Ignatios, évêque métropolitain d'Arta. C'est là qu'il rencontra les chefs militaires grecs et qu'il reconnut leur rôle important dans l'anéantissement des troupes d'Ali Pacha et leur écartement de Lefkada.

Lorsque les Français sont arrivés à Corfou, le général Berthier lui proposa des rendez-vous que Capodistria n'accepta pas, car il attendait une proposition des Russes avec lesquels il entretenait de très bonnes relations.

Cette proposition arriva en effet : en 1808, il fut honoré par la Russie avec le titre de Chevalier de l'Ordre de Sainte-Anne et, en 1809, il arriva à Saint-Petersbourg où il resta pendant deux ans comme conseiller d'Etat. Donc, quand Dufour est arrivé à Corfou, Capodistria était déjà en Russie.

L'arrivée de Dufour et son séjour à Corfou sont brillamment décrits dans son autobiographie. Des extraits de ce livre ont été publiés dans le Bulletin de la Société de

πλάι σ' ένα άλλο όμοιο, όπου βρίσκονταν ένα πλήθος χορεύτριες, που είχαν φθάσει τον ίδιο καιρό με μας. Τα δύο δωμάτια συγκοινωνούσαν, ωστόσο δεν συνέβη τίποτα το έκτροπο, αλλά αυτή η συγκατοίκηση ανδρών από τη μια μεριά, γυναικών από την άλλη, που μπορούσαν να βλέπονται και να κουβεντιάζουν, ήταν αρκετά κωμική...».¹ Υπηρέτησε κάτω από τις διαταγές του διοικητή του μηχανικού και διοικητή των οχυρωμάτων των Ιονίων Νήσων συνταγματάρχη Baudrand. Ο Dufour αναφέρει ότι ήταν τυχερός που είχε βρει σε αυτόν «ένα φωτισμένο οδηγό και αργότερα έναν αφοσιωμένο φίλο».²

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στο νησί ο Dufour ως λοχαγός πλέον, επέβλεπε και διηύθυνε τα έργα και έφτιαξε τον χάρτη «της περιοχής σε μεγάλη κλίμακα με τις πυροβολαρχίες του, που τις διέκρινε καθένας καθαρά»³ όπως γράφει, σύμφωνα με μία μέθοδο σχεδιασμού που επέτρεπε να φαίνονται σαν ανάγλυφα. Στα Βιογραφικά του Σημειώματα αναφέρει ότι σχεδίασε τον χάρτη αυτό κατά τα έτη 1811 και 1812 και ότι είναι ο πρώτος χάρτης στον οποίο εφαρμόστηκαν οι ισοϋείς καμπύλες. Το πρωτότυπο του χάρτη βρίσκεται στα Αρχεία του Υπουργείου Στρατιωτικών της Γαλλίας.

Παράλληλα με τις στρατιωτικές και κοινωνικές απασχολήσεις του, στην Κέρκυρα έγραψε μία πραγματεία περί «Προοπτικής». Η ζωή όμως στο νησί είχε τις ευχάριστες, τις επικίνδυνες και τις δυσάρεστες πλευρές της. Από τις ευχάριστες εκτός από την πρώτη διαμονή τους στο νησί που ήδη έχει αναφερθεί, ήταν η συμμετοχή του Dufour μαζί με τους συναδέλφους του «στους χορούς του κυβερνήτη», για χάρη του Σώματος, για να αντιπροσωπεύεται το μηχανικό ή η συμμετοχή σε θεατρικές κωμωδίες, γκιόστρες και ιπποδρομίες. Χαρακτηριστικό της ατμόσφαιρας χαράς και κεφιού είναι η αναφορά του στο Καρναβάλι όπου η μεταμφίεσή του σε γυναίκα ήταν τόσο επιτυχημένη, ώστε ένας αξιωματικός του ναυτικού τον... ερωτεύθηκε!

Η επικίνδυνη πλευρά που περιγράφεται από τον τότε λοχαγό ήταν η φωτιά στην πυριτιδαποθήκη του Νέου φρουρίου. Μπροστά στον κίνδυνο επέκτασης των εκρήξεων δημιουργήθηκε πανικός τόσο στους κατοίκους όσο και στα πλοία που ήταν στο λιμάνι. Ο Dufour ήταν επικεφαλής των ανδρών τους οποίους είχε τοποθετήσει επάνω σε ανάχωμα για να είναι ασφαλείς και χωρίς νερό, αλλά με χώμα κατάφερε να σβήσει τη φωτιά. Η απώλεια ένας μόνο νεκρός, αυτός που ήταν η αιτία της πυρκαγιάς. Όμως, η τρίτη περίπτωση που αναφέρει στα Βιογραφικά του Σημειώματα και που παραλίγο να του στοιχίσει τη ζωή ήταν

Εικ.11 Σχέδιο Dufour, λεπτομέρεια με το οχυρό Αβράμην
Plt.11 Plan of G.H. Dufour, detail with Avrami fort
Fig.11 Plan de G.H. Dufour, detail avec le Fort Avrami

Εικ.12 Ο Dufour τραυματίζεται στην Κέρκυρα
Plt.12 Dufour wounded in Corfu
Fig.12 Dufour blessé à Corfou

showing them clearly”³ as he wrote, according to a design method that allowed them to look like reliefs. In his Autobiography he states that he drew this map in 1811 and 1812, and that it was the first map to which contoured curves were applied. The original map is located in the Archives of the French Ministry of the Military.

Along with his military and social occupations, in Corfu he wrote a treatise on “Perspective”. The life on the island had its pleasant, dangerous and unpleasant sides. As far as pleasure was concerned, apart from their first stay on the island that has already been mentioned, Dufour participated along with his colleagues “in Governor’s Balls”, attended theatrical comedies, pantomimes and horse races. Characteristic of the atmosphere of joy and humor is his reference to the Carnival where his disguise as a woman was so successful that a Navy officer fell in love with him!

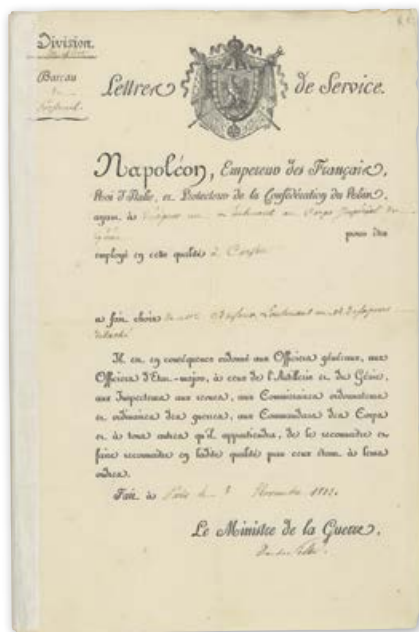
The dangerous side described by the captain was the fire in the silicon warehouse of the New Fortress. Faced with the danger of the explosions spreading, there was panic among the inhabitants and the crew of the ships that were in the port. Dufour was the head of the men whom he had placed on an embankment to be safe and managed to extinguish the fire without the help of water but by using soil instead. The result was the loss of only one life, that of the person who had caused the fire. But another event he mentions in his biographical notes and nearly cost him his own life, was the British attack on the French ship that had been sent on reconnaissance by Colonel Baudrand. The cartons of the cartridges caught fire and his uniform started to burn too. He fell into the sea and, as he says, “he swam with his bulky uniform and his sword on his side” to the nearest boat. Despite the fact that this incident put his safety at risk, he was saved from being transferred to Malta with Colonel Baudrand and the other prisoners. He was moved to Corfu where he stayed for hospitalization and treatment. Of the three incidents reported by Dufour in his accounts,

lecture de Corfou en 1969, traduit et édité par Mme Agathi Nicokavoura. Ils sont arrivés à Corfou le jour de Noël 1810. Dufour constate: «...Nous n'avions pas encore de place pour vivre. Ils nous avaient installés dans une pièce, à côté d'une autre pièce semblable, où il y avait un certain nombre de danseuses qui étaient arrivées en même temps que nous. Les deux chambres se communiquaient, et bien que rien d'immoral n'ait eu lieu, cette cohabitation d'hommes d'une part, de femmes de l'autre, que l'on pouvait voir et entendre parler, était assez comique...».¹ Dufour servit sous les ordres du Commandant des ingénieurs et Commandant des fortifications des îles Ioniennes, le colonel Baudrand. Dufour raconta qu'il avait eut la chance d'avoir trouvé en lui «un directeur illuminé et plus tard un ami dévoué».²

Au cours de son séjour sur l'île, désormais capitaine, Dufour surveille et dirige les travaux et dessine la carte de «la zone à grande échelle avec ses canons, les montrant clairement»,³ comme il l'écrit, selon une méthode de conception qui les fit ressembler à des reliefs. Dans son Autobiographie, il déclare qu'il a dessiné cette carte en 1811 et 1812, et que c'était la première carte comportant des courbes de niveau. La carte originale se trouve aux Archives du Ministère français de l'Armée.

En plus de ses occupations militaires et sociales, Dufour écrivit à Corfou un traité sur la «Perspective». La vie sur l'île avait ses côtés agréables, mais aussi dangereux et désagréables. En ce qui concerne les côtés agréables, en dehors de leur premier lieu de séjour déjà mentionné, Dufour participa avec ses collègues aux «les bals du gouverneur», il assista à des comédies théâtrales, des pantomimes et des courses de chevaux. Caractéristique de l'atmosphère de joie et d'humour qui régnait, est sa référence au carnaval où son déguisement en tant que femme eut tellement de succès qu'un officier de la marine tomba amoureux de lui!

Le côté dangereux décrit par le capitaine était par exemple l'incendie de l'entrepôt de silicium de la Nouvelle Forteresse. Face au danger de propagation des explosions, les habitants et l'équipage des navires qui se trouvaient dans le port étaient pris de panique. Dufour, à la tête des hommes qu'il avait placés sur un talus pour être en sécu-

Εικ.13 Διορισμός του Dufour στην Κέρκυρα από τον Ναπολέοντα
 Plt.13 Dufour's appointment to Corfu by Napoleon
 Fig.13 Nomination de Dufour à Corfou par Napoléon

Εικ.14 Ο Ναπολέων ενθρόνος με την ενδυμασία της στέψης
 Plt.14 Napoleon enthroned wearing his coronation robes
 Fig.14 Napoléon trônant en costume de sacre

η επίθεση των Άγγλων στο γαλλικό πλοίο που είχε βγει για αναγνώριση με επικεφαλής τον συνταγματάρχη Baudrant. Η φωτιά που έπιασε ξαφνικά στα κιβώτια των φυσιγγίων άρχισε να καίει και την στολή του. Έπεσε στη θάλασσα και όπως λέει «κολύμπησε με τη μεγάλη στολή και το σπαθί του στο πλάι» μέχρι το κοντινότερο πλοιάριο. Όσο κι αν αυτή η στιγμή ήταν πολύ επικίνδυνη για εκείνον, τον γλίτωσε από τη μεταφορά του στη Μάλτα μαζί με τον Συνταγματάρχη Baudrant και τους άλλους αιχμαλώτους. Μεταφέρθηκε στην Κέρκυρα όπου παρέμεινε για νοσηλεία και θεραπεία. Από τα τρία περιστατικά που αναφέρει ο Dufour στα βιογραφικά του σημειώματα, η επίθεση των Άγγλων ήταν αυτή που παραλίγο να του κοστίσει τη ζωή.

Τέλος, περιγράφοντας με γλαφυρότητα την παράδοση του νησιού στους Άγγλους μετά την πτώση του Ναπολέοντα, αφήνει να διαφανεί η συγκίνηση, η απογοήτευση αλλά και η αγάπη του στον Γάλλο Αυτοκράτορα. Πιστός στον Ναπολέοντα Βοναπάρτη, δεν ήθελε να πιστέψει την πτώση του και ήταν ο τελευταίος που ήθελε να εγκαταλείψει τη θέση του στην Κέρκυρα και να παραδώσει το νησί στους Άγγλους. Επέμενε στον Διοικητή του νησιού Donzelot, ώστε η αυτοκρατορική σημαία να κυματίζει στα φρούρια μέχρι τη στιγμή που ένα πλοίο που θα έφερε στην πρύμνη του λευκή σημαία θα τους ανακοίνωνε τα δυσάρεστα νέα και την εντολή να παραδώσουν στους Άγγλους τα φρούρια. Πράγμα το οποίο έγινε. Ο γαλλικός στόλος υπό τον ναύαρχο Cosmao φέρνει τη διαταγή παράδοσης του νησιού καθώς και όλες τις προμήθειες που υπήρχαν. Ο Dufour περιγράφει την αναχώρηση: «Το βράδυ μιας ωραίας ημέρας όλα τα πλοία μας άπλωναν τα πανιά τους και με ένα ελαφρύ άνεμο, απομακρύνονταν από τούτη την πόλη, που λυπόμαστε τώρα, που την αφήναμε, αφού την είχαμε καταραστεί πιο πολύ από μία φορά, όταν την κατοικούσαμε. Η στρατιωτική μουσική ακουγόταν. Το κανόνι μας απαντούσε στο αγγλικό. Ήταν ένα θέαμα μεγαλόπρεπο αλλά και πολύ λυπηρό...».⁴ Για τη στάση του τις τελευταίες ημέρες της παραμονής του γαλλικού στρατού στην Κέρκυρα τιμήθηκε από τους Γάλλους με το παράσημο της Λεγεώνας της τιμής.

Το τέλος του χρόνου του 1814 τον βρήκε με άδεια στη Γενεύη όπου και έμαθε την επιστροφή του Ναπολέοντα. Επέστρεψε στη Γαλλία στην περιοχή της Lyon, όπου πήρε εντολή εκτέλεσης οχυρωματικών έργων. Μετά το Βατερλώ το 1815 βρέθηκε μαζί με τους οπαδούς του Βοναπάρτη που ήταν συγκεντρωμένοι στον Λίγηρα ποταμό και επέμεναν να συνεχίσουν τις μάχες.

the attack on the English was the one that nearly cost him his life.

Finally, although he described vividly the surrender of the island to the English after the fall of Napoleon, the reader can clearly see his emotions of sadness and disappointment and also his love for the French Emperor. Faithful to Napoleon Bonaparte, he did not want to believe in his defeat and he was the last one who wanted to leave his position in Corfu and surrender the island to the English. He insisted to the island's Governor Donzelot, that the imperial flag should fly in the fortresses until a ship carrying its white flag arrived to announce the unpleasant news and the command to hand over the fortresses to the English. That day arrived. The French fleet under the Admiral Cosmas brought the order to surrender the island as well as all the remaining supplies. Dufour describes the departure: "On the evening of a nice day all our ships were spreading their sails and, with a slight wind, they were moving away from this city, which we are sorry now to be leaving, despite the fact that we had cursed it more than once, when we inhabited it. Military music was heard. Our cannon answered to the English one. It was a gracious spectacle but also very sad..."⁴ For his conduct in the last days of the French army's stay in Corfu, he was honored by the French with the medal of the Legion of Honor.

The end of the year 1814 found him in Geneva where he was informed of the return of Napoleon. He returned to France, where, in Lyon, he was instructed to build fortifications. After Waterloo in 1815 he was found among the Bonaparte supporters who met in the Loire River and insisted on continuing the fight.

The return of the Bourbons was for Dufour, less of a recognition of his services to France and more an abasement, as they ranked him with the unregenerate Imperial supporters! After eight years serving Napoleon and fighting for him he identified himself with the Emperor's policies and remained faithful to him. In 1817 he refused a new position proposed by the French in Briançon, refused French nationality and

rité, réussit à éteindre le feu sans l'aide de l'eau, mais en utilisant de la terre à la place. Le résultat fut la perte d'une seule vie, celle de la personne qui avait causé l'incendie. Mais un autre événement, qu'il mentionne dans ses notes biographiques et qui lui coûta presque la vie, fut l'attaque des Britanniques contre le navire Français qui avait été envoyé en reconnaissance par le colonel Baudrand. Les cartons des cartouches prirent feu et son uniforme commença à brûler aussi. Il tomba à la mer et, comme il le raconte, «il nagea avec son uniforme volumineux et son épée au côté» jusqu'au bateau le plus proche. Bien que cet incident mit sa sécurité en danger, il évita ainsi d'être transféré à Malte avec le colonel Baudrand et les autres prisonniers. Il fut emmené à Corfou où il fut hospitalisé et traité. Parmi les trois incidents signalés par Dufour dans ses mémoires, l'attaque contre l'Anglais était celle qui manqua de peu de lui coûter la vie.

Enfin, bien qu'il ait décrit avec élégance la cession de l'île aux Anglais après la chute de Napoléon, le lecteur peut clairement voir ses sentiments de tristesse et de déception et aussi son attachement à l'Empereur. Fidèle à Napoléon Bonaparte, il ne voulait pas croire en sa défaite et il fut le dernier à quitter son poste à Corfou et à rendre l'île aux Anglais. Il insista auprès du gouverneur de l'île, Donzelot, afin que le drapeau impérial flotte dans les forteresses jusqu'à ce qu'un navire portant un drapeau blanc arrive pour annoncer les nouvelles désagréables et l'ordre de remettre les forteresses aux Anglais.

Ce jour-là arriva. La flotte française sous l'amiral Cosmas apporta l'ordre de rendre l'île ainsi que tous les autres approvisionnements. Dufour décrit ainsi le départ: «Le soir d'une belle journée, tous nos navires levèrent leurs voiles et, avec un léger vent, ils s'éloignèrent de cette ville, que nous regrettions de quitter, bien que nous l'ayons maudite plus d'une fois quand nous y habitons. On entendit de la musique militaire. Notre canon a répondu à l'Anglais. C'était un spectacle gracieux mais aussi très triste...».⁴ Pour sa conduite pendant les derniers jours du séjour de l'armée française à Corfou, Dufour fut décoré par les Français de la médaille de la Légion d'honneur.

A la fin de l'année 1814 il se trouve à Genève où il est informé du retour de Napoléon. Il retourna en France,

Εικ.15 Αστέρας από το Μεγαλόσταυρο της Αγίας Άννης που ο τσάρος Αλέξανδρος Α' απένειμε στον Ιωάννη Καποδίστρια το 1814
Plt.15 The star of the Order of Saint Anna that Tsar Alexander I awarded to Ioannis Capodistrias in 1814

Fig.15 L'étoile de l'Ordre de Sainte Anne que Tsar Alexander I a décerné à Ioannis Capodistrias en 1814

Η επάνοδος των Βουρβόνων ήταν για τον Dufour μάλλον υποβίβαση παρά αναγνώριση των υπηρεσιών του προς την Γαλλία, γι' αυτό και τον κατέταξαν στους αδιόρθωτους αυτοκρατορικούς! Μετά από τα 8 χρόνια που υπηρέτησε και πολέμησε για τον Ναπολέοντα ταυτίστηκε με την πολιτική του και του έμεινε πιστός. Το 1817 αρνήθηκε τη νέα θέση που του πρότειναν οι Γάλλοι στην Βριανζον, αρνήθηκε τη γαλλική υπηκοότητα και επέστρεψε στην πατρίδα του τη Γενεύη, όπου διορίστηκε καθηγητής μαθηματικών στην Ακαδημία, επικεφαλής μηχανικός και πολιτικός μηχανικός του καντονίου και αντιπρυτανάρχης της εθνοφρουράς της Γενεύης. Το 1819 ίδρυσε τη Στρατιωτική Σχολή της Thoune. Σκοπός του ήταν αφενός η βελτίωση της παρεχόμενης μόρφωσης των αξιωματικών και αφετέρου η δημιουργία ενός ομογενούς ομοσπονδιακού στρατού.

Οι εργασίες του ως μηχανικός έχουν αφήσει τα σημάδια τους μέχρι τις ημέρες μας. Το κτηματολόγιο της Γενεύης χρησιμεύει έως σήμερα ως σημείο αναφοράς. Ως πολιτικός μηχανικός και ως μέλος του Συμβουλίου των αντιπροσώπων συνετέλεσε στη βελτίωση της αισθητικής της πόλης από την πλευρά της λίμνης. Όπως και ο Καποδίστριας έτσι και ο Dufour εργάστηκε πολύ για τη Γενεύη.

Το έτος 1811 ο Καποδίστριας ήταν ακόλουθος στην πρεσβεία της Βιέννης και στη συνέχεια στη στρατιά του Δούναβη ως αξιωματούχος με πολιτικά καθήκοντα, όπου παρασημοφορήθηκε με το παράσημο της Γ' τάξεως του Αγίου Βλαδιμήρου. Το 1813 ο Τσάρος του απένειμε τον Μεγαλόσταυρο της Αγίας Άννας. Το ίδιο έτος ο Τσάρος τον έστειλε στην Ελβετία ως μυστικό απεσταλμένο προκειμένου να εξασφαλίσει την ουδετερότητα και την ανεξαρτησία της. Οι έξυπνες διπλωματικές κινήσεις του Καποδίστρια επέτυχαν του σκοπού τους αποκλείοντας κάθε έρεισμα των Αυστριακών στην Ελβετία.

Ως πληρεξούσιος υπουργός του Τσάρου για την Ελβετία κατόρθωσε να διαλύσει τις καχυποψίες μεταξύ των κρατιδίων, έφτιαξε το ελβετικό Σύνταγμα και το πολιτειακό σύστημα με τα αυτόνομα κρατίδια (καντόνια) – μέλη της Ελβετικής ομοσπονδίας. Η Ομοσπονδιακή Δίαιτα ενέκρινε κατά ένα μεγάλο μέρος το υπόμνημα του Καποδίστρια. Πέτυχε μάλιστα τη συμμετοχή της Γενεύης στο νέο αυτό κρατίδιο και αφού ένωσε τα διάφορα καντόνια δημιούργησε ένα νέο ομοσπονδιακό πολιτειακό σύστημα. Δικαίως λοιπόν, θεωρείται πάντα ο πρώτος επίτιμος πολίτης της Ελβετίας.

Το 1814 διέπρεψε στο Συνέδριο της Βιέννης ως αντιπρό-

returned to his home in Geneva, where he was appointed a professor of mathematics at the Academy, chief engineer and civil engineer of the canton, and Lieutenant Colonel of the Geneva National Guard. In 1819 he founded the Thoune Military School.

His work as an engineer has left a mark. The Geneva Land Registry serves as a benchmark to this day. As a civil engineer and as a member of the Representative Council, he contributed to improving the aesthetic of the city on the lake side. Like Capodistrias, Dufour worked a lot for Geneva.

In 1811, Capodistrias was an attaché in the Embassy of Vienna and then in the Danube Army as a civilian officer, where he was given the medal of 3rd Grade of St. Vladimir. In 1813 the Tsar awarded him the Grand Cross of Saint Anna. Shortly afterwards the Tsar sent him to Switzerland as a secret envoy to ensure Swiss neutrality and independence. Capodistrias' clever diplomatic moves achieved their purpose by excluding all Austrians from Switzerland.

As the Tsar's minister in Switzerland, he managed to dismiss the suspicions between the independent states, he created the Swiss Constitution and the state system with the autonomous states (cantons) - members of the Swiss federation. The Diet largely approved the memorandum of Capodistrias. He even succeeded in ensuring the participation of Geneva in this new state, and after bringing together the various cantons he created a new federal state system. He is therefore rightly considered to be the first honorary citizen of Switzerland.

In 1814 he excelled at the Vienna Congress as a representative of Russia, and according to Knight von Gents, a counselor of Metternich, the final act of the conference which was signed in May 1815, was a creation of Capodistrias and himself.

In 1815 he founded the Company of Friends of Music along with the Metropolitan Bishop Ignatios, Anthimos Gazis, Stourtzas, etc., in order to help young Greeks to study. After the Battle of Waterloo, Capodistrias assumed the representation of Russia in Paris and helped in the protection of the unity of

où, à Lyon, il fut chargé de construire des fortifications. Après la défaite de Waterloo en 1815, il se trouvait parmi les partisans de Bonaparte qui se sont retrouvés dans la Loire et insistèrent pour continuer le combat.

Le retour des Bourbons n'apporta pas à Dufour la reconnaissance de ses services à la France, mais au contraire un abaissement, car ils le classèrent avec les partisans impériaux non récupérables! Après huit ans de service à Napoléon, après s'être battu pour lui, il s'était identifié avec les politiques de l'Empereur et lui était resté fidèle. En 1817, il refusa un nouveau poste proposé par les Français à Briançon, il refusa aussi la nationalité française et retourna chez lui à Genève, où fut nommé Professeur de Mathématiques à l'Académie, Ingénieur en chef et Ingénieur civil du canton, ainsi que Lieutenant Colonel de la Garde Nationale de Genève. En 1819, il fonde l'école militaire de Thoune.

Son travail en tant qu'ingénieur a laissé des traces. Jusqu'à ce jour, il suffit de se référer au registre foncier de Genève. À titre d'ingénieur civil et en tant que membre du Conseil représentatif, il a contribué à améliorer l'esthétique de la ville au bord du lac. Tout comme Capodistria, Dufour a travaillé beaucoup pour la Ville de Genève.

En 1811, Capodistria était attaché à l'ambassade de Vienne, puis à l'armée du Danube en tant qu'officier civil, où il reçut la médaille de la 3e grade de Saint Vladimir. En 1813, le Tsar lui décerna la Grande Croix de Sainte Anne. Peu de temps après, le Tsar l'envoya en Suisse comme envoyé secret pour assurer la neutralité et l'indépendance suisses. Les mouvements diplomatiques intelligents de Capodistria ont atteint leur but en excluant tous les Autrichiens de Suisse.

En tant que Ministre Plénipotentiaire du Tsar en Suisse, il réussit à supprimer les méfiances entre les divers Cantons, il élabora la Constitution suisse et le système étatique composé d'états autonomes (cantons) - membres de la confédération suisse. La Diète a largement approuvé le mémorandum de Capodistria. Il a même réussi à assurer la participation de Genève dans ce nouvel état et, après avoir réuni les différents cantons, il a créé un nouveau système étatique fédéral. Il est donc à juste titre considéré comme le premier citoyen d'honneur de la Suisse.

Εικ.16 Το αργυρό νόμισμα του ενός (1) Φοίνικα
Plt.16 The silver one (1) Phoenix Greek coin
Fig.16 La pièce en argent d'un (1) Phoenix

σωπος της Ρωσίας και σύμφωνα με τον ιππότη φον Γκεντς, σύμβουλο του Μέτερνιχ, η τελική πράξη του συνεδρίου που υπογράφηκε τον Μάιο του 1815 ήταν δημιουργία του Καποδίστρια και του ιδίου.

Το 1815 ίδρυσε τη Φιλόμουσο Εταιρεία μαζί με τον Μητροπολίτη Ιγνάτιο, τον Άνθιμο Γαζή, τον Στούρτζα κ.α. με σκοπό να βοηθήσει τους νέους Έλληνες να σπουδάσουν. Μετά τη μάχη του Βατερλό, ο Καποδίστριας ανέλαβε την εκπροσώπηση της Ρωσίας στο Παρίσι και πέτυχε την ακεραιότητα της Γαλλίας και την επιβολή συνταγματικής διακυβέρνησης στα Επτάνησα. Η συνθήκη της 5ης Νοεμβρίου 1815 αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες επιτυχίες στην προσωπική διαδρομή του Καποδίστρια. Κατά την περίοδο αυτή ο Κερκυραίος πολιτικός διέπρεψε στην ευρωπαϊκή σκακιέρα. Από το 1820 -1821 όμως, ο Μέτερνιχ κατάφερε να επηρεάσει την ευρωπαϊκή πολιτική του Τσάρου, ο οποίος στα συνέδρια του Τροπάου και του Λάιμπαχ ακολούθησε την πολιτική της Αυστρίας. Με την κήρυξη της ελληνικής επανάστασης ο Καποδίστριας έχασε την εύνοια του Τσάρου, ζήτησε άδεια για λόγους υγείας και τελικά παραιτήθηκε από τη ρωσική κυβέρνηση. Ήταν ήδη αποφασισμένος να βοηθήσει με όλες τις δυνάμεις του την Ελλάδα και τον αγώνα της. Η Γενεύη ήταν η πόλη που επέλεξε για να μείνει. Εκεί με τον φίλο του Εϋνάρδο ενίσχυσε τον φιλελληνισμό και βοήθησε όσο μπορούσε τους επαναστατημένους Έλληνες. Έστειλε χρήματα και οπλισμό στην Ελλάδα. Υποθήκευσε μάλιστα τα κτήματά του στην Κέρκυρα σε έναν εφοπλιστή για να στείλει δύο καράβια τρόφιμα για τον πεινασμένο λαό.

Μετά από πρόσκληση από τη Γενική Συνέλευση της Τροιζήνας της 3ης Απριλίου 1827 και αφού παραιτήθηκε από τα αξιώματά του στην ρωσική κυβέρνηση αποδέχθηκε την πρόταση της Γ' Εθνοσυνέλευσης να είναι Κυβερνήτης της Ελλάδος για επτά χρόνια. Έφθασε στην Ελλάδα, στο Ναύπλιο στις 18 Ιανουαρίου 1828 και από την ημέρα εκείνη ακολούθησε τον δρόμο της θυσίας για το έθνος. Αρνήθηκε κάθε αμοιβή ως Κυβερνήτης. Χαρακτηριστικά είχε πει: «Αν βεβαιωθώ ότι κανένα Ελληνόπουλο δεν πεινά, τότε ίσως πάρω έναν οβολό». Από τα πρώτα μέτρα που έλαβε ήταν η πάταξη της πειρατείας, η αναδιοργάνωση των ενόπλων δυνάμεων, η έκδοση κρατικού νομίσματος – του Φοίνικα –, κατασκεύασε σχολεία, εισήγαγε τη μέθοδο του αλληλοδιδασκτικού σχολείου, ίδρυσε εκκλησιαστική και γεωργική σχολή – η πρώτη στον Πόρο και η δεύτερη στην Τίρυνθα –, ίδρυσε το Ορφανοτροφείο στην Αίγινα. Δεν ίδρυσε πανεπιστήμιο εφόσον

France and the imposition of constitutional rule in the Ionian Islands. The Treaty of 5 November 1815 was one of the most important successes in Capodistrias' personal career. During this period the Corfiot politician excelled in the European environment. But from 1820 to 1821, Metternich managed to affect the European policy of the Tsar, who at the congresses of Tropea and Liebbach followed Austria's policy. With the declaration of the Greek revolution, Capodistrias lost the Tsar's favor, asked for time-off for medical reasons and eventually resigned from the Russian government. He was already determined to help Greece and its struggle. Geneva was the city where he chose to live. There, with his friend Eynard, he strengthened philhellenism and helped the Greek Revolution as much as he could. He sent money and weapons to Greece. He even mortgaged his estates in Corfu to a shipowner to send two ships with provisions to the hungry people.

Following an invitation by the General Assembly of Troizina on April, 3, 1827 and after resigning from the position he had in the Russian Government, he accepted the proposal of the Third National Assembly to be the Governor of Greece for seven years. He arrived in Greece, in Nafplio on January 18, 1828 and from that day on he followed the path of sacrifice for the nation. He refused any salary as a Governor. Characteristically, he said: "If I make sure that no Greek boy is hungry, then maybe I'll take a penny." Some of the first measures he took were the fight against piracy, the reorganization of the armed forces, the printing of a state coin - the Phoenix -, the construction of schools, the introduction of the method of inter-school education, the establishment of an ecclesiastical and agricultural school - one in Tiryns and one in Poros -, and the foundation of the Orphanage in Aegina. He did not establish a university, because there were no graduates of secondary education at that time. He took care of the redevelopment and reconstruction of the Greek cities of Nafplio, Argos, Mesolongi and Patras. The architect was Stamatis Voulgaris.

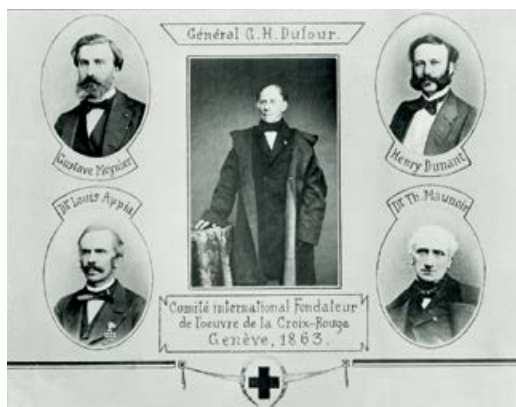
En 1814, il a excellé au Congrès de Vienne en tant que représentant de la Russie et, selon le Chevalier von Gents, conseiller de Metternich, l'acte final de la conférence, signé en mai 1815, était une création de Capodistria et de lui-même.

En 1815, il fonda la Compagnie des Amis de Musique avec l'Evêque métropolitain Ignatios, Anthimos Gazis, Stourtzas, etc., afin d'aider les jeunes Grecs à étudier. Après la bataille de Waterloo, Capodistria assumait la représentation de la Russie à Paris et contribua à la protection de l'unité de la France et à l'imposition d'une règle constitutionnelle dans les Iles Ioniennes.

Le Traité du 5 novembre 1815 a été l'un des succès les plus importants dans la carrière personnelle de Capodistria. Au cours de cette période, l'homme politique de Corfou joua un rôle de premier plan sur l'échiquier européen. Mais dès 1820 à 1821, Metternich réussit à influencer la politique européenne du Tsar, qui lors des congrès de Tropea et Liebbach, suivit la politique de l'Autriche. Avec l'éclatement de la révolution grecque, Capodistria perdit la faveur du Tsar. Il demanda un congé pour raisons médicales et démissionna finalement du gouvernement russe. Il était déjà déterminé à aider la Grèce dans sa lutte. Genève était la ville où il avait choisi de vivre. Là-bas, avec son ami Eynard, il renforça le philhellénisme et aida la Révolution Grecque autant qu'il le pouvait. Il envoya de l'argent et des armes à la Grèce. Il a même hypothéqué ses propriétés à Corfou à un armateur pour envoyer deux navires avec des provisions aux personnes affamées.

À la suite d'une invitation de l'Assemblée générale de Troizina le 3 avril 1827 et après avoir démissionné du poste qu'il avait au gouvernement russe, il accepta la proposition de la Troisième Assemblée nationale d'être gouverneur de la Grèce pendant sept ans. Il arriva en Grèce à Nauplie le 18 janvier 1828 et, dès ce jour, il suivit le chemin du sacrifice pour la nation.

Il refusa tout salaire en tant que gouverneur. Ces mots en témoignent: «Si je m'assure qu'aucun garçon grec ne soit affamé, alors peut-être que je prendrai un penny». Certaines des premières mesures qu'il a prises étaient la lutte contre le piratage, la réorganisation des forces armées, l'impression d'une pièce de monnaie d'État - le

Εικ.17 Τα ιδρυτικά μέλη της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού. Στο κέντρο ο G.H. Dufour

Plt.17 The foundation members of International Committee of the Red Cross. In the center G.H. Dufour

Fig.17 Les fondateurs de Comité international de la Croix-Rouge. Au centre G.H. Dufour

δεν υπήρχαν ακόμη απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης. Μεριμνήσε για τον επανασχεδιασμό και την ανοικοδόμηση των ελληνικών πόλεων, Ναύπλιο, Άργος, Μεσολόγγι, Πάτρα με αρχιτέκτονα τον Κερκυραίο Σταμάτη Βούλγαρη.

Θεώρησε τη γεωργία ως βασική πηγή πλούτου της Ελλάδας και ενθάρρυνε την καλλιέργεια της πατάτας. Δημιούργησε ελληνικό και γαλλικό τυπογραφείο στην Αίγινα παρά το γεγονός ότι κινήθηκε εναντίον ορισμένων εφημερίδων. Ο Καποδίστριας γνώριζε τον Dufour αν όχι προσωπικά, τουλάχιστον το έργο του και την ύπαρξη της Σχολής του γιατί στην αλληλογραφία του ως Κυβερνήτη της Ελλάδος υπάρχουν αναφορές στο όνομά του, όταν στέλνει Έλληνες σπουδαστές στην Ευρώπη για σπουδές και ζητά τη βοήθειά του. Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός ότι 300 Ελληνόπουλα σπούδασαν στην Ευρώπη με δικά του χρήματα.

Εκτός από την προσφορά τους στην πατρίδα και τη θυσία τους γι' αυτήν, ένα άλλο κοινό προτέρημα των δύο ανδρών ήταν η φιλανθρωπία τους. Ο Dufour είναι περισσότερο γνωστός ως αξιωματικός ή μηχανικός. Ήταν όμως ένα από τα πέντε μέλη της Επιτροπής – τα άλλα τέσσερα ήταν οι Henri Dunant, Louis Appia, Théodore Maunoir και Gustave Moynier που συνέλαβαν την ιδέα της περίθαλψης των πληγωμένων στα πεδία των μαχών. Χάρη στον Dufour και στις πολλές γνωριμίες του στο εξωτερικό συνήλθε η διάσκεψη του 1864 στο τέλος της οποίας υπεγράφη η Συνθήκη της Γενεύης που απετέλεσε τη βάση για την ίδρυση του Ερυθρού Σταυρού. Ο Καποδίστριας είναι γνωστός για τη βοήθεια που παρείχε στις πτωχές οικογένειες των Ελλήνων με την παροχή τροφής και φροντίδας καθώς επίσης και για την εκπαίδευση των νέων. Μεριμνήσε για τη διδασκαλία των μαθηματικών και των φυσικών επιστημών στα σχολεία που ίδρυσε στην Ελλάδα και διένειμε το βιβλίο μαθηματικών του Κερκυραίου καθηγητή της Ιονίου Ακαδημίας κ. Ιωάννη Καραντηνού. Μέσω της Φιλομούσου Εταιρείας και των πολλών φιλελληνικών οργανώσεων της Ευρώπης παρείχε κάθε δυνατή βοήθεια στους υπόδουλους Έλληνες.

Η συνέχεια είναι γνωστή. Οι Έλληνες που τόσο αγάπησε και που θυσίασε γι' αυτούς την πολιτική του καριέρα, την περιουσία του και τη ζωή του φέρθηκαν διαφορετικά από τους Ελβετούς. Οι Ελβετοί τίμησαν και εξακολουθούν να τιμούν τον συμπολίτη τους αναγνωρίζοντας την προσφορά του, ενώ οι Έλληνες έχοντας ωφεληθεί πολύ περισσότερο από τους Ελβετούς πολίτες δεν θέλησαν να παραδεχθούν τη μεγάλη βοήθεια που

He considered agriculture as the main source of wealth in Greece and encouraged the cultivation of potatoes. He created a Greek and French printing office in Aegina despite the fact that, in that way, he moved against some newspapers. Capodistrias knew Dufour if not personally, at least through his work and the existence of his School, because in his correspondence as Governor of Greece there are references to his name when he sends Greek students to Europe to study and asks for his help. It is also worth mentioning that 300 Greek children studied in Europe supported by his own money.

Despite their service to their home countries and their sacrifice for them, another common element that binds the two men is their charity work. Dufour is best known as an officer or engineer. But he was one of the five members of the Commission - the other four were Henri Dunant, Louis Appia, Théodore Maunoir and Gustave Moynier - who argued for the proper treatment of the wounded on battlefields. Thanks to Dufour and his many international acquaintances at the 1864 Conference, the Geneva Convention was signed and signalled the beginning of the establishment of the Red Cross. Capodistrias is well-known for helping the poor Greek families by providing them with food and care as well as for helping young people to study. He established the teaching of mathematics and natural sciences in the schools he founded in Greece and distributed the book of mathematics which had been written by the Corfiot professor of the Ionian Academy, Ioannis Karantinos. Through the Company of Friends of Music and the many philhellenic organizations in Europe, he provided every possible help to the enslaved Greek people.

What happened next is well known. The Greeks he loved so much and for whom he sacrificed his political career, property and life, treated Capodistrias differently than how the Swiss treated Dufour. The latter honored and continue to honor their fellow citizen by recognizing his services, while the former did not want to admit the great help that Capodistrias

Phoenix -, la construction d'écoles, l'introduction d'une méthode d'enseignement inter-scolaire, l'établissement d'une école ecclésiastique et agricole - une à Tiryns et une à Poros -, et la fondation de l'Orphelinat d'Aegina. Il n'a pas établi d'université, car il n'y avait pas de diplômés de l'enseignement secondaire à cette époque. Il a pris soin du réaménagement et de la reconstruction des villes grecques de Nauplie, Argos, Mesolongi et Patras. L'architecte était Stamatis Voulgaris.

Il considérait l'agriculture comme la principale source de richesse en Grèce et encouragea la culture de la pommes de terre. Il créa une imprimerie grecque et française à Aegina malgré le fait que, de cette façon, il agissait contre certains journaux. Capodistria connaissait Dufour, sinon personnellement, au moins par son travail et l'existence de son école, parce que dans sa correspondance en tant que gouverneur de Grèce, il y a des références à son nom lorsqu'il envoie des étudiants grecs en Europe pour étudier et qu'il demande son aide. Il convient également de mentionner que 300 enfants grecs ont étudié en Europe avec son propre argent.

Outre le service rendu à leurs pays d'origine et leur sacrifice pour celui-ci, un autre élément commun aux deux hommes est leur travail de bienfaisance. Dufour est mieux connu comme un officier ou un ingénieur. Mais il était aussi l'un des cinq membres de la Commission - les quatre autres étaient Henri Dunant, Louis Appia, Théodore Maunoir et Gustave Moynier - qui ont plaidé pour le traitement approprié des blessés sur les champs de bataille. Grâce à Dufour et à ses nombreuses connaissances internationales lors de la Conférence de 1864, la Convention de Genève fut signée et ce fut le début de la création de la Croix-Rouge. Capodistria est bien connu pour l'aide qu'il apporta aux familles grecques pauvres en leur fournissant de la nourriture et des soins, ainsi qu'en permettant aux jeunes à étudier. Il a établi l'enseignement des mathématiques et des sciences naturelles dans les écoles qu'il a fondées en Grèce et a distribué le livre de mathématiques qui avait été écrit par le professeur Corfiote de l'Académie Ionienne, Ioannis Karantinos. Grâce à la Société d'Amis de Musique et aux nombreuses organisations philhelléniques en Europe,

Εικ.18 Η δολοφονία του Καποδίστρια, λεπτομέρεια
Plt.18 *The assassination of Capodistrias, detail*
Fig.18 *Assassinat de Capodistria, detail*

τους παρείχε, αγνόησαν τον σημαντικό ρόλο του τόσο στην ευρωπαϊκή σκηνή όσο και στην ελληνική και τον δολοφόνησαν! Όσο για σήμερα, ο Κυβερνήτης βρίσκεται μάλλον σε ένα μικρό κεφάλαιο της ελληνικής ιστορίας.

Ειρηνιστής, ανθρωπιστής, ανοικτό μυαλό, ο Dufour τιμημένος από τη χώρα του είχε τον ρόλο «των μεγάλων ανθρώπων που δημιουργούν ιστορία» σύμφωνα με τη φράση του Alexandre Vanautgaerden, Διευθυντή της Βιβλιοθήκης της Γενεύης. Φίλος της ειρήνης, και του ανθρωπισμού, ανοικτό μυαλό και ο Καποδίστριας είχε το κοινό όνειρο με τον Dufour αυτό της προσφοράς στην πατρίδα. Και αυτό προσπάθησαν να πραγματοποιήσουν ο καθένας από την πλευρά του, στην Ευρώπη του 19ου αιώνα.

Θα ήθελα να τελειώσω με τις φράσεις που ο Μίκης Θεοδωράκης είπε το 2013 στην τελετή απονομής σε εκείνον του τίτλου του Ομότιμου μέλους της Ακαδημίας Αθηνών εκφράζοντας το όνειρό του για την Ελλάδα: «Θέλω η Ελλάδα να γίνει μία Ελβετία ειρήνης και πολιτισμού. Με σύμβολα την Ακρόπολη των Αθηνών —παγκόσμιο σύμβολο πολιτισμού, την Ολυμπία και τους Δελφούς— παγκόσμια σύμβολα αδελφότητας και ειρήνης μεταξύ των λαών». Η ειρήνη και η ευημερία των λαών ήταν το όνειρο και των δύο του Ελβετού Dufour και του Κερκυραίου Καποδίστρια.

1 Δελτίον Αναγνωστικής Εταιρίας Κερκύρας, έτος 6, αριθμός 6, Κέρκυρα 1969, σελ. 62

2 Δελτίον Αναγνωστικής Εταιρίας, ο.π., σελ. 62

3 Δελτίον Αναγνωστικής Εταιρίας, ο.π. σελ. 63

4 Δελτίον Αναγνωστικής Εταιρίας, ο.π. σελ. 70

offered them. They ignored his important role both in Europe and Greece and they murdered him! As for today, the Governor is probably considered only a small chapter of Greek history.

As a pacifist, humanist and open minded individual, Dufour was honored by his country, being part of “the great people who created history” according to Alexandre Vanautgaerden, Director of the Geneva Library. As a friend of peace and of humanity, and also an open minded individual Capodistrias had a common dream with Dufour: the one of serving his home country. And this was something they both tried to do in 19th century Europe.

I would like to end this presentation by quoting Mikis Theodorakis who said in 2013, while being named Honorary Member of the Academy of Athens: “I want Greece to become a Switzerland of peace and civilization. Having as symbols the Acropolis of Athens – global symbol of civilization, Olympia and Delphi – global symbols of brotherhood and peace among peoples.” The peace and prosperity of the people was the dream of both the Swiss Dufour and the Corfiot Capodistrias.

---

1 “Deltion” Corfu Reading Society, year 6, number 6, Corfu 1969, p.62

2 “Deltion” Corfu Reading Society, year 6, number 6, Corfu 1969, p.62

3 “Deltion” Corfu Reading Society, p.63.

4 “Deltion” Corfu Reading Society, p.70

il a fourni toute l'aide possible aux personnes grecques asservies.

Ce qui s'est passé ensuite est bien connu. Les Grecs qu'il aimait tant et pour qui il sacrifia sa carrière politique, ses biens et sa vie, ont traité Capodistria bien différemment de la manière dont les Suisses ont traité Dufour. Ces derniers ont honoré et continuent d'honorer leur concitoyen en reconnaissant ses services, tandis que les premiers ne voulaient pas admettre la grande aide que Capodistria leur a apportée. Ils ont ignoré le rôle important qu'il a joué en Europe et en Grèce et ils l'ont assassiné ! Aujourd'hui encore, le gouverneur est probablement considéré comme un petit chapitre de l'histoire grecque.

En tant qu'homme pacifiste, humaniste et d'esprit ouvert, Dufour a été honoré par son pays comme faisant partie des «grands qui ont fait l'histoire», selon Alexandre Vanautgaerden, Directeur de la Bibliothèque de Genève. En tant qu'homme de paix et d'humanité, et aussi un individu d'esprit ouvert Capodistria avait un rêve commun avec Dufour: celui de servir son pays d'origine. Et c'était quelque chose qu'ils essayaient tous deux de faire dans l'Europe du 19ème siècle.

Je voudrais terminer cette présentation en citant Mikis Theodorakis qui a déclaré en 2013, lors de sa nomination comme membre honoraire de l'Académie d'Athènes: «Je veux que la Grèce devienne une Suisse de paix et de civilisation. Ayant comme symboles l'Acropole d'Athènes, symbole mondial de la civilisation, Olympie et Delphes, symboles globaux de la fraternité et de la paix parmi les peuples.» La paix et la prospérité du peuple ont été le rêve du Dufour Suisse et du Corfiote Capodistria.

---

1 “Deltion” Société de Lecture de Corfou, année 6, numéro 6, Corfu 1969, p.62

2 “Deltion” Société de Lecture de Corfou, année 6, numéro 6, Corfu 1969, p.62

3 “Deltion” Société de Lecture de Corfou, p.63

4 “Deltion” Société de Lecture de Corfou, p.70

Guillaume-Henry Dufour, ένας απόφοιτος της Πολυτεχνικής Σχολής Παρισίων αποσπασμένος στην Κέρκυρα (1810-1814)

Yves Buyle-Bodin

Εικ.19 Ο Dufour στην Πολυτεχνική Σχολή
Plt.19 Dufour at the École Polytechnique
Fig.19 Dufour à l'École Polytechnique

Ο Dufour είναι ένας από τους σπάνιους γάλλους αξιωματικούς που έχει αφήσει πολλές λεπτομέρειες για τη ζωή του στην Κέρκυρα στη διάρκεια της 1ης Γαλλικής Αυτοκρατορίας, χάρις στις επιστολές που έστειλε στην οικογένειά του και στην έκδοση, το 1914, των νεανικών του αναμνήσεων αλλά, ιδίως, χάρις στην καταγραφή της στρατιωτικής του θητείας που φυλάσσεται στα αρχεία της Υπάτης Αρμοστείας της Λεγεώνας της Τιμής (φάκελος LH/833/60).

15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1787

Ο Guillaume-Henry Dufour γεννήθηκε στις 25 Σεπτεμβρίου 1787 στη Γερμανία, στην Κωνσταντία, όπου οι γονείς του, πολίτες της Γενεύης με ισχυρές δημοκρατικές πεποιθήσεις εμπνευσμένες από τον Jean-Jacques Rousseau, είχαν προσφύγει από το 1782 για να γλυτώσουν τις αντιδράσεις των αριστοκρατικών. Η οικογένεια θα επιστρέψει στη Γενεύη με το επαναστατικό κύμα του 1789.

25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1798

Σε ηλικία 11 ετών, στη συνέχεια της ενσωμάτωσης, στις 25 Αυγούστου 1798, της Δημοκρατίας της Γενεύης στη Γαλλική Δημοκρατία και της δημιουργίας της Επαρχίας της Γενεύης, ο Dufour έλαβε την ιδιότητα του «αυτόχθονα Γάλλου». Με αυτή την ιδιότητα θα ακολουθήσει τις κλασικές σπουδές μιας παιδείας κοσμικής, δωρεάν και υποχρεωτικής.

18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1807

Η αριστεία του στα σχολικά αποτελέσματα επέτρεψε στον Dufour να εισαχθεί το 1807, σε ηλικία 20 ετών, στην Αυτοκρατορική Πολυτεχνική Σχολή, με έδρα από το 1894 στη Λατινική συνοικία [Quarter Latin] των Παρισίων, στα κτίρια του παλαιού Κολλεγίου της Ναβάρρας [εποχής Ερρίκου του 4ου]. Πρόκειται για μια στρατιωτική σχολή στην οποία οι κανονισμοί και οι πρακτικές του γαλλικού στρατού

Guillaume-Henry Dufour, a polytechnician garrisoned in Corfu (1810-1814)

Yves Buyle-Bodin

Dufour is one of the few French officers who left many details about his life in Corfu during the 1st French Empire, through letters to his family, the 1914 publication of his memories of his early years and above all, his military service record which is preserved in the Great Chancery of the Legion d'Honneur (file LH/833/60).

15 SEPTEMBRE 1787

Guillaume-Henry Dufour was born on September 15, 1787, in Constance, Germany, where his parents, who had strong democratic convictions inspired by Jean-Jacques Rousseau, exiled themselves from Geneva in 1782 to escape a conservative reaction against the attempted revolution of that year. The family returned to Geneva with the 1789 revolutionary wave.

25 AOÛT 1798

After the incorporation of the Republic of Geneva into the French Republic and creation of the département du Léman on August 25, 1798, the eleven-years-old Dufour acquired the status of "French born". As such, he followed the classical curriculum of a secular, free and compulsory education.

18 SEPTEMBRE 1807

The excellence of his academic results allowed Dufour to apply in 1807, at the age of 20, to the École Impériale Polytechnique, which had been installed since 1804 in the Quartier Latin, in the buildings of the former Collège de Navarre. It was a military school in which the codes and practices of the French army completed the scientific and technical program. He entered there on September 18, 1807 (140/144).

Guillaume-Henry Dufour, un polytechnicien en garnison à Corfou (1810-1814)

Yves Buyle-Bodin

Dufour est un des rares officiers français ayant laissé de nombreux détails concernant sa vie à Corfou pendant le 1er Empire grâce aux lettres adressées à sa famille, à la publication en 1914 de ses souvenirs de jeunesse et surtout, à ses états de service militaire conservés à la grande Chancellerie de la Légion d'Honneur (dossier LH/833/60).

15 SEPTEMBRE 1787

Guillaume-Henry Dufour naquit le 15 septembre 1787 en Allemagne, à Constance, où ses parents, citoyens genevois de forte conviction démocrate inspirée par Jean-Jacques ROUSSEAU, s'étaient exilés à compter de 1782 pour échapper à une réaction aristocratique. La famille reviendra à Genève avec la vague révolutionnaire de 1789.

25 AOÛT 1798

À 11 ans, suite à l'incorporation le 25 août 1798 de la République de Genève à la République Française et à la création du département du Léman, Dufour bénéficia du statut de "français né". À ce titre, il suivra le curriculum classique d'une instruction laïque, gratuite et obligatoire.

18 SEPTEMBRE 1807

L'excellence de ses résultats scolaires permit à Dufour de postuler en 1807, à 20 ans, à l'École Impériale Polytechnique, installée depuis 1804 au Quartier Latin, dans les bâtiments de l'ancien Collège de Navarre. C'est une école militaire dans lequel les codes et usages de l'armée française complètent le programme scientifique et technique. Il y entra le 18 septembre 1807, 140ème sur 144.

συμπλήρωναν το επιστημονικό και τεχνικό πρόγραμμα σπουδών. Εισήχθη στις 18 Σεπτεμβρίου 1807 140ος επί 144.

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1809

Αποφοιτεί 5ος στην τάξη του, την 1η Σεπτεμβρίου 1809, «μετά τιμής» όπως το είχε υποσχεθεί στον εαυτό του. Συμπληρώνοντας την εκπαίδευσή του οδηγείται προς τη Σχολή Εφαρμογών του Πυροβολικού και του Μηχανικού στο Μέτζ. Αποφοιτά ένα χρόνο αργότερα και αποστέλλεται στην Κέρκυρα. Αλλά γιατί στην Κέρκυρα;

Όλα ξεκινούν το 1797. Μετά την πτώση της Ενετικής Δημοκρατίας υπό την πίεση του Ναπολέοντα Βοναπάρτη, η συνθήκη του Campo-Formio (18 Οκτωβρίου 1797) αποδίδει στην Γαλλική Δημοκρατία την πλήρη ιδιοκτησία των Ιονίων Νήσων, οι οποίες καθίστανται γαλλικές επαρχίες. Αλλά η κατάκτηση των Ιονίων Νήσων από ρώσο-τουρκικό στόλο υπό τη διοίκηση του ναυάρχου Ουζακώφ (1744-1817) και η παράδοση της Κέρκυρας την 3η Μαρτίου 1799, οδηγεί στην ίδρυση, την 2α Απριλίου 1800, της Επτανήσου Πολιτείας υπό την προστασία της Ρωσικής Αυτοκρατορίας.

Επτά χρόνια αργότερα, μετά την ήττα στο Friedland, η συνθήκη του Tilsit (7 Ιουλίου 1807) φέρνει την Επτάνησο Πολιτεία στη γαλλική σφαίρα επιρροής με νέο της προστάτη την Γαλλική Αυτοκρατορία. Για τον Ναπολέοντα τον 1ο, η απόκτηση της Κέρκυρας έχει κεντρική σημασία για τον έλεγχο της Αδριατικής, μια «γαλλική, πλέον, λίμνη» και της αφιέρωσε πολύ μεγάλα ποσά και την αφρόκρεμα των στρατιωτικών του τεχνικών, εγκαθιστώντας μια φρουρά 13.000 ανδρών. Η αποστολή του Dufour εντάσσεται σε αυτή την τακτική.

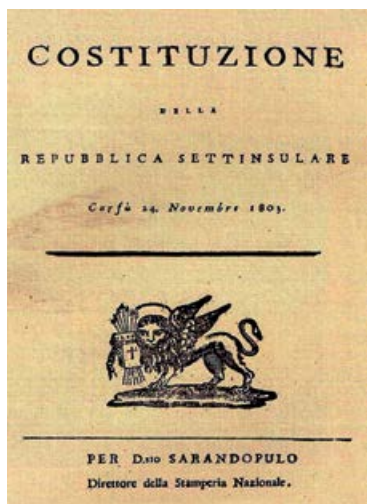
«Η υπουργική εντολή απαιτούσε την άμεση άφιξη». Ωστε ο Dufour αναχώρησε από το Metz στις αρχές Σεπτεμβρίου 1810, σταμάτησε στη Γενεύη για να δει την οικογένειά του και, μέσω του περάσματος του Simplon, κατέβηκε προς το Μιλάνο, τη Ρώμη, όπου προς μεγάλη του λύπη δεν έμεινε παρά δυο μέρες, τη διάσχιση της Απουλίας και τέλος στο Ότραντο όπου περίμενε καμιά δεκαριά μέρες διαθέσιμο πλοίο για να διασχίσει τον πορθμό.

25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1810

«Την επομένη, μέρα των Χριστουγέννων, φτάσαμε προς το βράδυ στο λιμάνι της Κέρκυρας. Απόλυτη νηνεμία πήρε τη θέση σφοδρού ανέμου. Χρειάστηκε η βοήθεια των κουπών για να φτάσουμε. Βρισκόμαστε σε μια μικρή κανονιοφόρο με πανιά και κωπηλάτες. Δεν χρησιμοποιούνταν μεγαλύτερα πλοία, για να κρυβόμαστε καλύτερα και να αποφεύγουμε να μας κυνηγούν οι Άγγλοι.»

Εικ.20 Ο αποχαιρετισμός του Ναπολέοντα και του Τσάρου Αλεξάνδρου Α' μετά την Συνθήκη του Τίλσιτ
Plt.20 The farewell between Emperor Napoleon and Tsar Alexander the 1st after the Tilsit Treaty
Fig.20 L'adieu de l'Empereur Napoléon et du Tsar Alexandre 1er après le traité de Tilsit

Εικ.21 Το Σύνταγμα της Επτανήσου Πολιτείας
Plt.21 The Septinsular Republic's Constitution
Fig.21 La constitution des Sept Iles Ioniennes

1 SEPTEMBRE 1809

Dufour graduated in fifth place of his class on September 1, 1809, "with honor" as he had promised to do! Following this training, he was then sent to the École d'application de l'artillerie et du génie in Metz. He came out a year later and was assigned to Corfu.

But, why Corfu?

It all began in 1797. After the fall of the Venetian Republic under pressure from Napoleon Bonaparte, the Treaty of Campo-Formio (October 18, 1797) gave full ownership of the Ionian Islands to the French Republic. They became French departments.

But, the conquest of the Ionian Islands by an Ottoman-Russian fleet led by Admiral Ushakov (1744-1817) and the surrender of Corfu on March 3, 1799, led to the creation, on April 2, 1800, of a Septinsular Republic under the protectorate of the Russian Empire.

Seven years later, after the defeat of Friedland, the Treaty of Tilsit (July 7, 1807) placed the Septinsular Republic under French control, and the French Empire became its new "protector". For Napoleon I, the possession of Corfu island was central to the control of the Adriatic Sea, a "French Lake", and he devoted to it a lot of money and the best of his military technicians, establishing a garrison of 13.000 men. It is in this context that Dufour was posted to Corfu.

"The ministerial order arrived promptly." So Dufour left Metz in early September 1810, stopped in Geneva to see his family, and then, by the Simplon Pass, went south to Milan and Rome, where he remained, to his great regret, only two days. At Naples, he waited about ten days for a boat available for the sea crossing.

25 DÉCEMBRE 1810

Dufour recorded: "The next day, Christmas Day 1810, towards evening we approached the port of Corfu. A calm was followed by a wind-storm, and we needed the oars to bring us into harbour. We were on a gunboat which has both sails and oars. No bigger ships were used, to better escape the notice of the English, and pursuit by them." This precaution was due to the fact that the English fleet controlled the seas all around Corfu. Upon the signing of the Treaty of Tilsit, the

1 SEPTEMBRE 1809

Il en sort 5ème de sa promotion le 1 septembre 1809, "avec honneur" comme il se l'était promis ! En complément de sa formation, il est orienté vers l'École d'application de l'artillerie et du génie de Metz. Il en sort un an plus tard et est affecté à Corfou. Mais, pourquoi Corfou?

Tout débute en 1797. Suite à la chute de la République de Venise sous la pression de Napoléon BONAPARTE, le traité de Campo-Formio (18 octobre 1797) donne à la République Française la pleine propriété des Îles Ioniennes. Celles-ci deviennent des départements français.

Mais, la conquête des Îles Ioniennes par une flotte russo-turque conduite par l'amiral Ouchakov (1744-1817) et la reddition de la place de Corfou le 3 mars 1799, conduit à la création, le 2 avril 1800, d'une République des Sept-Îles sous protectorat de l'Empire russe.

Sept ans plus tard, après la défaite de Friedland, le traité de Tilsit (7 juillet 1807) place la République des Sept-Îles dans l'orbite française, l'Empire français devenant son nouveau "protecteur". Pour Napoléon I, la possession de Corfou est capitale pour le contrôle de l'Adriatique, "lac français", et il y consacra beaucoup d'argent et le meilleur de ses techniciens militaires, établissant une garnison forte de 13.000 hommes. C'est dans ce contexte que se place l'assignement de Dufour.

"L'ordre ministériel portait d'arriver promptement." (Dufour quitta donc Metz en début septembre 1810, s'arrêta à Genève pour voir sa famille, puis, par le col du Simplon, descendit sur Milan. Rome, où il ne resta, à son grand regret!, que deux jours. Naples, la traversée des Pouilles et enfin Otrante où il attendit une dizaine de jours un bateau disponible pour la traversée du Canal.

25 DÉCEMBRE 1810

"Le lendemain, jour de Noël 1810, nous entrions vers le soir dans le port de Corfou. Le calme le plus complet avait succédé au coup de vent ; il fallut le secours des rames pour arriver. Nous étions sur une chaloupe canonnière pouvant aller à voile et à rames. On ne se servait pas de bâtiments plus gros, pour mieux échapper à la vue et aux poursuites des Anglais." Car la flotte anglaise contrôlait les mers tout autour de Corfou. Dès la signature du traité de Tilsit, les Anglais avait

Εικ.22 Ο Στρατηγός François-Xavier Donzelot
Plt.22 General François-Xavier Donzelot
Fig.22 Le Général François-Xavier Donzelot

Εικ.23 Πορτρέτο του Mathieu de Lesseps
Plt.23 Mathieu de Lesseps' portrait
Fig.23 Portrait de Mathieu de Lesseps

Διότι ο αγγλικός στόλος είχε τον έλεγχο των θαλασσών γύρω από την Κέρκυρα. Αμέσως μετά την υπογραφή της συνθήκης του Tilsit, οι Άγγλοι είχαν προγραμματίσει την κατάκτηση των Ιονίων Νήσων. Ελάχιστα ή άσχημα οχυρωμένες, έπεσαν η μία μετά την άλλη: Ιθάκη, Ζάκυνθος, και Κεφαλονιά στις αρχές Οκτωβρίου 1809, Λευκάδα στις 16 Απριλίου 1801. Η Κέρκυρα και η Πάργα (στην απέναντι στεριά) βρέθηκαν έκτοτε σε ναυτικό αποκλεισμό.

Υπηρετώντας από την 28η Μαρτίου 1808 ως Κυβερνήτης των Ιονίων Νήσων, ο στρατηγός Francois Xavier Donzelot (1761-1843) ήταν μια προσωπικότητα που έχαιρε μεγάλης εκτίμησης, τόσο από τους υφισταμένους του όσο και από τον λαό της Κέρκυρας (που τον τίμησε δίνοντας το όνομα του σε ένα δρόμο).

Ο αυτοκρατορικός Επίτροπος αρμόδιος για τις αστικές υποθέσεις, ήταν Mathieu de Lesseps (1771-1832), ο πατέρας του Φερδινάνδου. Του χρωστάμε την οικοδόμηση τις στοές του Λιστόν, που χτίστηκε κατά το πρότυπο της Rue de Rivoli στο Παρίσι.

Ιεραρχικά προϊστάμενος του Dufour ήταν ο συνταγματάρχης Marie Etienne Francois Henri Baudrand (1174-1848), διοικητής των οχυρώσεων των Ιονίων Νήσων. «Ήταν ένας έκτακτος στρατιωτικός, στο πρόσωπο του οποίου είχα την ευτυχία να βρω έναν φωτισμένο καθοδηγητή και, στη συνέχεια, έναν αφοσιωμένο φίλο. Υπήρξε για μένα πολύ ευτυχές γεγονός το να έχω τα πρώτα βήματα της σταδιοδρομίας μου υπό τις διαταγές ενός τέτοιου αρχηγού. Μου έλεγε συχνά: «Δεν αρκεί να είσαι καλός αξιωματικός του Μηχανικού, οφείλεις επί πλέον να γνωρίσεις τις άλλες υπηρεσίες, να μάθεις να διοικείς τους άνδρες σου και να είσαι, τέλος, ένας αληθινός πολεμιστής». Έκανα κάθε προσπάθεια να επωφεληθώ των μαημάτων και του παραδείγματός του.»

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1811

Με την άφιξή του στην Κέρκυρα ο Dufour αναλαμβάνει τη διοίκηση μιας διμοιρίας σκαπανέων με το βαθμό του ανθυπολοχαγού.

15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1813

Η προαγωγή του υπήρξε ραγδαία: «Έφτασα αρκετά γρήγορα στο βαθμό του λοχαγού και από αυτή τη στιγμή βρίσκομαι άνετα οικονομικά.. Ο συνταγματάρχης μου ανέθεσε τη διοίκηση ενός πολυάριθμου λόχου σκαπανέων, για να αποκτήσω εμπειρία με τους άνδρες μου», όπως έλεγε. Μου προσέθεσε την επιμελητεία μιας ομάδας του Μηχανικού. Και δεν σταμάτησα να καλύπτω κοντά του τις συνήθειες αρμοδιότητες επιτελικού αξιωματικού. Με όλα αυτά, είχα την ευτυχία να ξεφύγω λίγο από την ατραπό του αξιωματικού που δεν έχει γνώσεις παρά στην ειδικότητα του όπλου του. Μου άρεσε η ασχο-

English had set about the conquest of the Ionian Islands. Little and poorly defended, they fell one after another: Ithaca, Zakynthos and Kefalonia at the beginning of October 1809, Lefkada on April 16, 1810. Therefore, Corfu, Paxos and Parga (on the mainland) were subject to a naval blockade.

Since March 28, 1808, as Governor of the Ionian Islands, General François Xavier Donzelot (1764-1843) had become a popular personality with the Corfiot people (who made him the honor of naming a street after him).

The Imperial Commissioner in charge of Civil Affairs was Mathieu de Lesseps (1771-1832), the father of Ferdinand. He supervised the realization of the Liston, modelled on the rue de Rivoli in Paris.

Dufour's hierarchical superior was Colonel Marie Étienne François Henri Baudrand (1774-1848), Director of the Ionian Islands fortifications. Dufour recalled "Baudrand was a great military man, who I had the good fortune to find an enlightened guide and then a dedicated friend. This was for me a pleasant way to make my debut under such a leader. He often told me: "It is not enough to be a good engineer officer; you still need to know about other services, learn how to order men, in order finally to be a true man of war." I have tried to take advantage of his lessons and of his example."

1 JANVIER 1811

Upon his arrival in Corfu, Dufour took command of a section of miners as "lieutenant en second" (Second Lieutenant).

15 JANVIER 1813

His promotion came fast! "I rose quickly to the rank of Captain, and from that moment, I found myself comfortable, financially speaking. The colonel gave me the command of a strong company of sappers, to familiarise myself with the men », he said. He joined the administration of an engineering section. "And my ordinary duties as staff officer also continued with him. With all this, I had the good fortune to get out of the routine of an officer who is only skilled in his specialty. I got a taste for tactics and troop movements. Every Sunday, my strong company, divided into four platoons, took the shape of a battalion school."

There were a lot of occupations for Dufour. One of the most

programmés la conquête des Îles Ioniennes. Peu et mal défendues, elles tombèrent les unes après autres: Ithaque, Zante et Céphalonie début octobre 1809, Leucade le 16 avril 1810. Corfu, Paxos et Parga (sur le continent) furent dès lors, soumises à un blocus maritime.

En fonction depuis le 28 mars 1808 en tant que Gouverneur des Îles Ioniennes, le général François Xavier Donzelot (1764-1843) était une personnalité fort appréciée tant de ses subordonnés que de la population corfiote (qui lui fit l'honneur de la nomination d'une rue).

Le Commissaire Impérial, en charge des affaires civiles, était Mathieu de Lesseps (1771-1832), le père de Ferdinand. On lui doit, en outre, la réalisation des arcades du Liston, bâties selon le modèle de la rue de Rivoli à Paris.

Le supérieur hiérarchique de Dufour était le colonel Marie Étienne François Henri Baudrand (1774-1848), le directeur des fortifications des Îles Ioniennes. "C'était un excellent militaire, en qui j'eus le bonheur de trouver un guide éclairé et, ensuite, un ami dévoué. Ce fut pour moi un événement bien heureux de faire mes premières armes sous un tel chef. Il me disait souvent: «Il ne suffit pas d'être un bon officier du génie, il faut encore connaître les autres services, apprendre à commander aux hommes, être enfin un véritable homme de guerre.» Je me suis efforcé de profiter de ses leçons et de son exemple."

1 JANVIER 1811

Dès son arrivée à Corfu, Dufour prend le commandement d'une section de mineurs en tant que "lieutenant en second" (sous-lieutenant).

15 JANVIER 1813

Sa promotion fut rapide ! "Je parvins assez rapidement au grade de capitaine, et à partir de ce moment, je me trouvai à l'aise pécuniairement parlant. Le colonel me donna le commandement d'une forte compagnie de sapeurs, pour me frotter aux hommes, disait-il. Il y joignit l'administration d'une section de train du génie. Et je ne cessai pas de remplir auprès de lui mes fonctions ordinaires d'officier d'état-major. Moyennant tout cela, j'eus le bonheur de sortir un peu de l'ornière de l'officier qui n'est que savant dans la spécialité de son arme. Je pris du goût à la tactique et aux mouvements de

Εικ.24 Ο Στρατηγός Marie Etienne François Henri Baudrand
Plt.24 General Marie Etienne François Henri Baudrand
Fig.24 Le Général Marie Etienne François Henri Baudrand

λία με την τακτική και την κινήσεων των μονάδων. Κάθε Κυριακή ο μεγάλος μου λόχος, χωρισμένος σε τέσσερις διμοιρίες, ασχολείτο με ασκήσεις τάγματος».

Οι ασχολίες του Dufour ήταν ποικίλες. Μια από τις σπουδαιότερες υπήρξε η χαρτογράφηση των οχυρώσεων της πόλης. «Η πρώτη αποτύπωση με ισοϋψείς καμπύλες που έγινε ποτέ ξεκίνησε από την Κέρκυρα, Όλοι μας εργαστήκαμε σε αυτήν. Σχεδίασα ένα χάρτη σε μεγάλη κλίμακα, με όλες τις οχυρές θέσεις των οποίων διακρινόταν η μορφή.» Ο Dufour συμμετείχε επίσης, με την ιδιότητα του αξιωματικού του Μηχανικού, στις πρώτες αρχαιολογικές ανασκαφές που έγιναν στην Κέρκυρα. Αυτές επέτρεψαν την ανακάλυψη των ερειπίων του ναού της Αρτέμιδος. «Ανασκαφές, που έγιναν για τις οχυρώσεις, οδήγησαν σε ενδιαφέρουσες ανακαλύψεις. Ήταν και κάποιος αξιωματικός της χωροφυλακής που διέδιδε πως είχε βρεθεί ένα θαυμάσιο μετάλλιο με την Εικ.ενός ταύρου».

Τέλος, είναι λογικό να σκεπτόμαστε πως ο Dufour, μολονότι δεν τα παρακολούθουσε εντατικά, υπήρξε ασφαλώς ακροατής σε μαθήματα που δίδασκαν πολλοί λέκτορες της Ιονίου Ακαδημίας που ιδρύθηκε με την άφιξη των Γάλλων, το 1807. Πόσο μάλλον που ο Baudrand υπήρξε ο Πρόεδρός της και ότι οι λοχαγοί Augoyat (1783-1864) και Charles Dupin (1784-1873) ήταν οι βασικότεροι καθηγητές.

Οι υπηρεσιακές υποχρεώσεις δεν απέκλειαν τις διασκεδάσεις. «Ήμουν εξοικειωμένος με το χορό και, χωρίς να μου πολυαρέσει, συμμετείχα για λόγους συναδελφικής αλληλεγγύης, ώστε το Μηχανικό να εκπροσωπείται στις χοροεσπερίδες του Κυβερνήτη. Είμαστε τέσσερις αξιωματικοί (Μηχανικού, Πυροβολικού, Ναυτικού, Επιτελείου) που κάναμε με ενθουσιασμό τις χορευτικές κινήσεις».

«Μια βραδιά που είμαστε λίγο ξαναμμένοι μετά ένα δείπνο στη φρεγάτα «La Pomone», σχηματίζαμε μιαν αλυσίδα αξιωματικών των λεγομένων σοφών όπλων (πυροβολικού, ναυτικού, μηχανικού) και, μετά μια βόλτα στη Σπιανάδα, η αλυσίδα, χωρίς να διασπαστεί, προχώρησε σε ένα δρόμο που οδηγούσε στο θέατρο. Μπήκαμε έτσι, ή μάλλον ορμήσαμε κρατώντας πάντα τα χέρια και με το καπέλο στα πλάϊ [ναυτικός όρος]. Θερμά χειροκροτήματα από τους άλλους αξιωματικούς που βρισκόταν πολυπληθείς στο θέατρο εκείνη την ημέρα. Όστε θρίαμβος από τη μια πλευρά, κέρδος από την άλλη, γιατί δεν τόλμησαν να μας ζητήσουν εισιτήριο αλλά και δεν σκεπτόμαστε καν να το πληρώσουμε».

11 ΙΟΥΝΙΟΥ 1813

Στις 11 Ιουνίου 1813, ο Dufour και ο Baudrand μετέβησαν στην Πάργα για να επιθεωρήσουν τις οχυρώσεις. Στην επιστροφή προς την Κέρκυ-

famous was the mapping of the fortifications. "The first mapping by the method of horizontal curves [courbes horizontales] which has ever been made, took place in Corfu; we all worked at it. It was later used in Paris for the making of a relief map of the town. I made a plan on a large scale, showing all its batteries, which were the distinguishing feature of the place."

As an engineering officer, Dufour was also involved in the first "archaeological" excavations in Corfu. They led to the discovery of the remains of the temple of Artemis. "Excavations, made for the fortifications, brought some interesting discoveries. There was a certain gendarmerie officer who was saying to everybody that a beautiful medal featuring Iphigenia as a bull was found there."

Finally, it is reasonable to think that if not actively participating, Dufour was certainly witnessed the training courses which were given in the Ionian Academy, which had been established upon the arrival of the French in 1807. Baudrand was President and Captain of the engineering corps, while Antoine Marie Augoyat (1783-1864) and Charles Dupin (1784-1873) were the main lecturers.

The military obligations did not exclude recreation. "I was well suited for dance, and without liking it very much, I nevertheless gave myself up to it in a spirit of conformity, so that the engineering corps should be adequately represented at the balls of the Governor. We were four officers (engineering, artillery, Navy, staff) who performed entrechats and jetés battus."

"One night as we were a little "lit up" [i.e. A bit drunk] after a dinner on board the frigate La Pomone, we formed a human chain of the officers of artillery, Navy and engineering; after a round on the Esplanade, the chain, without breaking, continued down a street leading to the theatre. We entered the theatre in this fashion, or rather we rushed inside keeping always linked by our hands and the "bras carré" hat (Navy term for: crooked). There was great applause from the other officers, who were in considerable number at the theatre that evening. So there was a triumph on one side, and savings on the other, because no-one dared to ask us for the price of admission, and we were hardly intending to pay anyway."

11 JUIN 1813

On June 11, 1813, Dufour and Baudrand moved to Parga for

troupes. Tous les dimanches, ma grosse compagnie, partagée en quatre pelotons, faisait l'école de bataillon."

Les occupations de Dufour furent multiples. Une des plus célèbres fut la cartographie des fortifications de la place. "Le premier plan par courbes horizontales qui ait été fait est parti de Corfou; nous y avons tous travaillé. On s'en est servi pour faire à Paris un relief de la place. J'en fis un plan à grande échelle, avec toutes ses batteries, dont on distinguait l'espèce."

Dufour participa aussi, en tant qu'officier du génie, aux premières "fouilles" archéologiques réalisées à Corfou. Elles permirent la mise au jour des ruines du temple d'Artémis. "Des fouilles, faites pour les fortifications, amenèrent d'intéressantes découvertes. Il y avait un certain officier de gendarmerie qui allait disant partout qu'on avait trouvé une magnifique médaille dont l'Iphigénie était un taureau."

Enfin, il est raisonnable de penser qu'à défaut d'y participer activement, Dufour fut certainement auditeur aux cours donnés par de nombreux conférenciers à l'Académie Ionienne instituée dès l'arrivée des Français en 1807. D'autant plus que Baudrand en fut le Président et que des capitaines du Génie, Antoine Marie Augoyat (1783-1864) et Charles Dupin (1784-1873) en étaient les principaux professeurs.

Les obligations du service n'excluaient pas les loisirs. "J'étais bien taillé pour la danse et, sans l'aimer beaucoup, je m'y étais cependant adonné par esprit de corps, pour que le génie fût convenablement représenté aux bals du Gouverneur. Nous étions quatre officiers (génie, artillerie, marine, état-major) qui y faisaient assaut d'entrechats et de jetés-battus."

"Un soir que nous étions un peu "allumés" après un dîner à bord de la frégate La Pomone, nous formions une chaîne entre officiers d'artillerie, de marine et du génie (armes dites savantes); après une ronde sur l'Esplanade, la chaîne, sans se rompre, se prolongea dans une rue qui conduisait au théâtre. Nous y entrons ainsi, ou plutôt nous nous y précipitons en nous tenant toujours par la main, et le chapeau "bras carré" (terme de marine pour: en travers). Grands applaudissements des autres officiers, qui étaient en nombre au théâtre ce jour-là. Ainsi triomphe d'un côté, épargne de l'autre; car on n'osa pas nous demander l'entrée, et nous ne songions guère à la payer."

11 JUIN 1813

Le 11 juin 1813, Dufour et Baudrand se déplacent à Parga

ρα, έπεσαν σε ενέδρα του αγγλικού στόλου και οι δυο τους αιχμαλωτίστηκαν. Αν ο Dufour, βαριά πληγωμένος, παραδόθηκε στους Γάλλους, ο Baudrand θα τελειώσει τον πόλεμο στη Μάλτα και το Παλέρμιο.

Ο Dufour στον Baudrand: «Έχετε πολύ δίκιο να ζηλεύετε την τύχη μου, θλίβεστε στην αιχμαλωσία ενόσω είμαι στην Κέρκυρα και σχεδόν ιατρεμένος. Υπέφερα πολύ, είναι αλήθεια, αλλά λιγότερο από τα εγκαυμάτά μου παρά από το ότι δεν μπόρεσα να σας υπερασπίσω...»

12 ΙΟΥΛΙΟΥ 1813

«Προς το τέλος αυτής της χρονιάς (1813) και στις αρχές της επόμενης, ο αποκλεισμός έγινε πολύ εντονότερος. Στερούμαστε νέων, δεν λαμβάναμε πια τους μισθούς μας. Υποχρεωμένοι να επιβιώνουμε από τα υπόλοιπα των αποθηκών τροφίμων, καλλιεργήσαμε τους κήπους τους οποίους οι ιδιοκτήτες είχαν εγκαταλείψει και αναθρέψαμε πουλερικά. Δεν βλέπαμε πια (στο τραπέζι μας) παρά το ψωμί του στρατού, παστό μπακαλιάρο και λίγα λαχανικά.»

24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1814

Στις 24 Απριλίου 1814, μετά την καταστροφική επιχείρηση της Ρωσίας, ο Ναπολέων παραιτείται του θρόνου: είναι ο «αποχαιρετισμός του Fontainebleau». Η συνθήκη των Παρισίων της 30ης Μαΐου 1814 με την υπογραφή των νέων βασιλικών αρχών της Γαλλίας, προβλέπει την μεταβίβαση της προστασίας της Επτανήσου Πολιτείας από τη Γαλλία στο Ηνωμένο Βασίλειο.

1 ΜΑΙΟΥ 1814

«Από τότε που οι υποθέσεις μας πήγαιναν άσχημα στη Γαλλία, οι Άγγλοι δεν μας αφήνουν πλέον τίποτε να αγνοούμε. Και όταν η λευκή σημαία (των Βουρβόνων) κυμάτισε στο Παρίσι, βιάστηκαν να μας το ανακοινώσουν με την προτροπή να κάνουμε το ίδιο. Αλλά θελήσαμε να αναμείνουμε για αυτό διαταγές της νέας κυβέρνησης». Πράγματι, από τη 1η Μαΐου 1814, ένας Άγγλος διαπραγματευτής απεσταλμένος από τον υποναύαρχο Sir John Gore (1772-1836), απαιτεί από τον Donzelot να του παραδώσει την Κέρκυρα!

Αλλά οι δισταγμοί του Donzelot στο προκείμενο έφεραν το στράτευμα στα πρόθυρα της εξέγερσης. Έγιναν διαβουλεύσεις μεταξύ των αξιωματικών στη Σπιανάδα ή στο καφενείο «Michaele», που αποφάσισαν να στείλουν τέσσερις εκπροσώπους στον Κυβερνήτη, μεταξύ των οποίων ο Dufour. «Θα συμβάλω, εγώ ο τρίτος, σε σοβαρές προτροπές προς τον στρατηγό Donzelot να κρατήσει για ένα ακόμα δεκαπενθήμερο τη σημαία της Δημοκρατίας και της Αυτοκρατορίας...». Όπερ και έγινε.

Εικ.25 Ο υποναύαρχος Sir John Gore
Plt.25 Rear-Admiral Sir John Gore
Fig.25 Le contre-amiral Sir John GORE

an inspection of the fortifications. Returning to Corfu, they fell into an ambush by an English naval cruiser, and the both of them were captured. While Dufour, seriously burned, was handed over to the French, Baudrand ended the war a prisoner in Malta, and then Palermo.

From Dufour to Baudrand: "You have good reason to envy my fate, you groan in captivity, while I'm in Corfu and almost cured; I suffered a lot, it is true, not so much of my burns as of not being able to defend you..."

12 JUILLET 1813

"Towards the end of this year (1813) and the start of the next, the blockade redoubled with vigor; we were deprived of news, we received no more money. Reduced to live on what was in the supply stores, we started to cultivate gardens which had been abandoned by their owners and we raised poultry... We saw nothing on our table but ration bread, bac-cala (dry cod) and a few vegetables."

24 AVRIL 1814

Following the disastrous campaign against Russia, on April 24, 1814, Napoleon I abdicated, marked by the "Adieux de Fontainebleau" of 20 April 1814. The Treaty of Paris of May 30, 1814, signed by the new French royal authorities, endorsed the transfer of the protectorate of the Septinsular Republic from France to the United Kingdom.

1 MAI 1814

"Since our business went badly in France, the English wouldn't let us overlook anything; and when the white flag floated over Paris, they hastened to inform us of the fact, and obliged us to fly it too. Nevertheless we wanted to wait for new Government orders."

Indeed, from May 1, 1814, a British parliamentarian sent by Rear-Admiral Sir John Gore (1772-1836), ordered Donzelot to surrender Corfu.

But Donzelot's delay in complying with this ultimatum brought his troops to the edge of a mutiny. Conspiracies took place between officers on the Esplanade or the Café Michaele who decided to send a delegation of four officers, including Dufour, to the Governor. "I contributed, by making strong representations to General Donzelot, to keep the

pour y inspecter les fortifications. Retournant à Corfou, ils tombent dans une embuscade de la croisière anglaise, et faits prisonniers tous les deux. Si Dufour, grièvement blessé, est remis aux Français, Baudrand finira la guerre à Malte et à Palerme.

Dufour à Baudrand: "Vous avez bien raison d'envier mon sort, vous gémissiez en captivité, tandis que je suis à Corfou et presque guéri ; j'ai beaucoup souffert, il est vrai, mais moins de mes brûlures que de n'avoir pas pu vous défendre..."

12 JUILLET 1813

"Vers la fin de cette année (1813) et le commencement de la suivante, le blocus redoubla de vigueur ; nous étions privés de nouvelles, nous ne recevions plus de solde. Réduits à subsister de ce qui se trouvait dans les magasins d'approvisionnement, nous avons mis en culture les jardins que les propriétaires avaient abandonnés et nous élevions des volailles... On ne voyait plus (sur notre table) que le pain de munition, du bac-cala (morue sèche) et un peu de légumes."

24 AVRIL 1814

Le 24 avril 1814, suite à la désastreuse campagne de Russie, Napoléon Ier abdique: ce sont les "Adieux de Fontainebleau". Le Traité de Paris du 30 mai 1814, signé par les nouvelles autorités royales françaises, entérine le transfert de protectorat de la République des Sept-Îles de la France au Royaume-Uni.

1 MAI 1814

"Depuis que nos affaires allaient mal en France, les Anglais ne nous laissaient plus rien ignorer ; et quand le drapeau blanc flotta sur Paris, ils s'empressèrent de nous l'annoncer, en nous engageant à l'arborer aussi. Mais nous voulûmes attendre pour cela des ordres du nouveau gouvernement." En effet, dès le 1 mai 1814, un parlementaire anglais adressé par le contre-amiral Sir John Gore (1772-1836), somme Donzelot de lui remettre la place de Corfou !

Mais l'hésitation de Donzelot en la matière conduisit les troupes au bord de la mutinerie. Des conciliabules eurent lieu entre officiers sur l'Esplanade ou au café Michaele qui décidèrent d'envoyer auprès du Gouverneur une délégation de quatre officiers, dont Dufour. "Je contribuai, moi troisième, par des observations sérieuses faites au général Donzelot,

Εικ.26 Ο Ναύαρχος Julien Marie Cosmao-Kerjulien
Plt.26 Admiral Julien Marie Cosmao-Kerjulien
Fig.26 L'Amiral Julien Marie Cosmao-Kerjulien

3 ΙΟΥΝΙΟΥ 1814

«...ως τη στιγμή που ένα μπρίκι με αναρτημένη στην πρύμνη τη βασιλική σημαία, στην πλήρη την τρίχρωμη της Αυτοκρατορίας και στο μεγάλο κατάρτι τη λευκή των..., μας έφερε την αναμενόμενη διαταγή, να παραδώσουμε στους Άγγλους τα φρούρια και όλο το πολεμικό υλικό, καθώς και όλο το υλικό τροφοδοσίας. Ήταν μια τεράστια θυσία που έπρεπε ωστόσο να εκτελεστεί, όσο και αν μας κόστιζε». Η διαταγή αυτή δόθηκε από τον στρατηγό Louis Jacques Francois Boulnois (1773-1833) την 3η Ιουνίου 1814. Η τρίχρωμη σημαία υπεστάλη στις 6 Ιουνίου και αντικαταστάθηκε από τη λευκή της βασιλείας...

12 ΙΟΥΝΙΟΥ 1814

«Ένας γαλλικός στόλος, υπό τη διοίκηση του ναυάρχου Cosmao, ήλθε να παραλάβει τη φρουρά για την επιστροφή στη Γαλλία. Για μερικές μέρες όλα βρέθηκαν σε διαρκή κίνηση για τις προετοιμασίες. Οι άνδρες μας έλαβαν εξαιρετικές διανομές, ιδίως κρασιού. Ήταν ανάλογες μειώσεις για τους "εχθρούς φίλους μας".»

21 ΙΟΥΝΙΟΥ 1814

Στις 21 Ιουνίου, αναρτήθηκε σε όλη την πόλη προκήρυξη του στρατηγού Boulnois «προς τους κατοίκους της Κέρκυρας».

28 ΙΟΥΝΙΟΥ 1814

«Είμαστε χίλιοι εξακόσιοι στη ναυαρχίδα "Le Sceptre", των ογδόντα κανονιών. Το βράδυ μιας ωραίας μέρας (28 Ιουνίου), όλα μας τα πλοία άνοιξαν τα πανιά τους και, ωθούμενα από ελαφρό άνεμο, απομακρύνθηκαν από την πόλη αυτή που τόσο λυπούμαστε αφήνοντάς την, αφού τη είχαμε καταραστεί πολλές φορές όσο την κατοικούσαμε. Η στρατιωτική μπάντα παιάνιζε. Τα κανόνια μας απαντούσαν στα αγγλικά. Ήταν ένα θαυμάσιο θέαμα, αλλά πολύ λυπηρό.»

Ο Dufour αποβιβάστηκε στη Μασσαλία και κατευθύνθηκε στη Grenoble με τη μονάδα του. Επανήλθε σε ενεργό υπηρεσία κατά την περίοδο «των Εκατό Ημερών», συμβάλλοντας στην άμυνα της Λυών. Αποστρατευμένος επιτέλους από τις γαλλικές βασιλικές αρχές, επέστρεψε στη Γενεύη της οποίας πήρε πάλι την υπηκοότητα που είχε χάσει πριν από 17 χρόνια. Αλλά παρέμεινε πάντα πιστός στην υπηρεσία του ως Γάλλου αξιωματικού, υπερήφανος για την Λεγεώνα της Τιμής και υπόχρεος για την εκπαίδευση που είχε λάβει στη Γαλλία και την Κέρκυρα.

Εικ.27 Ο έφιππος ανδριάντας του στρατηγού Dufour στην Place de Neuve Γενεύης, πριν το 1884
Plt.27 General Dufour's equestrian statue, Place Neuve, Geneva, before 1884
Fig.27 La statue équestre du Général Dufour, Place de Neuve à Genève, avant 1884

flag of the Republic and of the Empire in place just for a further fortnight." This was achieved.

3 JUIN 1814

"... until the moment when a brig with a flag which was white on one side and with the tricolor on the other, and another truce flag on the main mast, brought us the expected order to hand over to the English, the forts and all war material, as well as all the supplies. It was a huge sacrifice, which however had to be done, no matter what it cost to us." This order was given by General Louis Jacques François Boulnois (1773-1833) on June 3, 1814; the Tricolor was brought down on June 6 and replaced by the royal white flag...

12 JUIN 1814

"A French fleet, commanded by Admiral Cosmao, arrived to take the garrison back to France. For a few days everything was set in motion for the preparations. Our troops received extra rations, especially in wine. It was equally provided to "our friends the foes."

21 JUIN 1814

On June 21, a proclamation by General Boulnois addressed to "the citizens of Corfu" was posted throughout the city.

28 JUIN 1814

"We were one thousand six hundred on the 80 guns flagship, Le Sceptre. At night, at the end of a beautiful day (June 28), all our ships deployed their sails and, hastened by a breeze, we left this city we regretted at parting, after having cursed it more than once while we were living on it. Military music was heard; our cannon responded to that of the English. It was a beautiful but sad entertainment."

Dufour arrived in Marseille, and then headed for Grenoble with his unit. He took service during the Cent-Jours [of Napoleon's escape from Elba], contributing to the defence of Lyon. Finally, demobilized by the French Royal authorities, he returned to Geneva where he regained his citizenship which he had lost 17 years before. But, always, he would remain faithful to its commitment as a French officer, proud of his Légion d'Honneur and indebted to his training in France and in Corfu.

à maintenir encore une quinzaine de jours le drapeau de la République et de l'Empire..." Ce qui fut fait.

3 JUIN 1814

"...jusqu'au moment où un brick portant à l'arrière le pavillon blanc, à l'avant le pavillon tricolore, et au grand mât le pavillon parlementaire, nous apporta l'ordre attendu, celui de remettre aux Anglais les forts et tout le matériel de guerre, ainsi que tous les approvisionnements de subsistance. C'était un sacrifice immense, qui dut cependant s'accomplir, quoi qu'il nous en coûtât." Cet ordre fut donné par le général Louis Jacques François Boulnois (1773-1833) le 3 juin 1814 ; le drapeau tricolore fut amené le 6 juin et remplacé par le drapeau blanc de la royauté...

12 JUIN 1814

"Une flotte française, commandée par l'amiral Cosmao, arriva pour prendre la garnison et la ramener en France. Pendant quelques jours tout fut en mouvement pour les préparatifs. Nos troupes reçurent des distributions extraordinaires, surtout en vin. C'était autant de pris à «nos amis les ennemis»."

21 JUIN 1814

Le 21 juin, placardage à travers toute la ville d'une proclamation du général Boulnois "aux habitants de Corfou".

28 JUIN 1814

" Nous étions mille six cents sur le vaisseau amiral, Le Sceptre, de quatre-vingt canons. Le soir d'une belle journée (28 juin), tous nos vaisseaux déploient leur voiles et, poussés par une brise légère, s'éloignent de cette ville que nous regrettions en la quittant, après l'avoir maudite plus d'une fois pendant que nous l'habitons. La musique militaire se faisait entendre ; notre canon répondait à celui des Anglais. C'était un spectacle magnifique, mais bien triste."

Dufour débarqua à Marseille, puis se dirigea vers Grenoble avec son unité. Il reprit du service lors des Cent-Jours, contribuant à la défense de Lyon. Enfin, démobilisé par les autorités royales françaises, il rejoignit Genève dont il reprit la nationalité perdue 17 ans auparavant. Mais, toujours, il restera fidèle à son engagement d'officier français, fier de sa Légion d'Honneur et redevable à la formation reçue en France et à Corfou.